

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΚΒ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 | 1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1973 | ΑΡ. 21

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

Η ΚΑΛΟΥΜΕΝΗ Β' ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΡΩΜΗΣ «ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ»

V. ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

16. Ἐκ τοῦ περιεχομένου τῆς ἀρχαιοτάτης ταύτης Ὁμιλίας ἄξια ἰδιαιτέρας ἐξάρσεως εἶναι τὰ διὰ τὴν Ἱστορίαν τῶν δογμάτων μεγάλης σπουδαιότητος σημεῖα, κατὰ τὴν σειρὰν τῶν κεφαλαίων:

I. Ἄρχεται διὰ τῆς παραινέσεως: «Ἀδελφοί, οὕτως δεῖ ἡμᾶς φρονεῖν περὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς περὶ Θεοῦ, ὡς περὶ κριτοῦ ζώντων καὶ νεκρῶν». Οὗτος ἠλέησε καὶ ἔσωσεν ἡμᾶς.

II. «Στεῖρα γὰρ ἦν ἡ ἐκκλησία ἡμῶν πρὸ τοῦ δοθῆναι αὐτῇ τέκνα». Ὁ Χριστὸς ἐκάλεσε καὶ ἔσωσεν ἡμᾶς.

III. Ἐκάλεσεν ἡμᾶς ἐκ τῆς πλάνης καὶ ἐγνώρισε τὸν Πατέρα τῆς ἀληθείας. Καθῆκον ἡμῶν εἶναι νὰ ὁμολογῶμεν Αὐτὸν ὡς Κύριον. Ὁμολογοῦμεν δ' ἀληθῶς, ἐν τῷ ποιεῖν ἃ λέγει.

IV. Ἡ ἀληθὴς πρὸς Αὐτὸν ὁμολογία ἐγκεῖται «ἐν τῷ ἀγαπᾶν ἑαυτοῦς, ἐν τῷ μὴ μοιχᾶσθαι μηδὲ καταλαλεῖν ἀλλήλων μηδὲ ζηλοῦν, ἀλλ' ἐγκρατεῖς εἶναι, ἐλεήμονας, ἀγαθοῦς· καὶ συμπάσχειν ἀλλήλοις ὀφείλομεν, καὶ μὴ φιλαργυρεῖν».

V. Ἡ ἐπιδημία ἢ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὀλιγοχρόνιος, ἢ δὲ ἐπαγγελία τοῦ Χριστοῦ μεγάλη, θαυμαστὴ καὶ αἰώνιος. Ὅθεν τὰ κοσμικὰ ὀφείλομεν «ἀλλότρια ἡγεῖσθαι».

VI. Ὁφείλομεν τὰ ἐνθάδε μισῆσαι καὶ τὰ ἄφθαρτα ἀγαθὰ ἀγαπῆσαι. Τηρήσωμεν λοιπὸν τὸ βάπτισμα ἀγνὸν καὶ ἀμίαντον, ἵνα εὕρωμεν παράκλησιν καὶ σωτηρίαν.

VII. Ἀγωνισώμεθα, ἵνα πάντες στεφανωθῶμεν, εἰ δὲ μὴ κόλασις αἰώνιος ἀναμένει τὸν «τῆς ἀφθαρσίας ἀγῶνα φθείραντα».

VIII. Μετανοήσωμεν, ἕως ἔχομεν καιρὸν μετανοίας. «Μετὰ γὰρ τὸ ἐξελεθεῖν ἡμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου οὐκέτι δυνάμεθα ἐκεῖ ἐξομολογήσασθαι ἢ μετανοεῖν ἔτι».

IX. Καὶ μὴ λεγέτω τις ὑμῶν, ὅτι αὕτη ἡ σὰρξ οὐ κρίνεται οὐδὲ ἀνίσταται. Ὡς ὁ Χριστὸς ἀνέστη καὶ ἡμεῖς ἐν ταύτῃ τῇ σαρκὶ ἀποληψόμεθα τὸν μισθόν. Δῶμεν τῷ Θεῷ αἶνον, μὴ ἀπὸ στόματος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ καρδίας, ἵνα ἡμᾶς προσδέξηται ὡς υἱούς.

X. Σπουδάσωμεν ἀγαθοποιεῖν. Τινὲς «ἐπιμένουσι κακοδιδασκαλοῦντες τὰς ἀναιτίους ψυχάς, οὐκ εἰδότες, ὅτι δισσήν ἐξουσι τὴν κρίσιν, αὐτοὶ τε καὶ οἱ ἀκούοντες αὐτῶν».

XI. «Δουλεύσωμεν τῷ Θεῷ. Μὴ διψυχῶμεν, ἀλλὰ ἐλπίσαντες ὑπομείνωμεν, ἵνα καὶ τὸν μισθὸν κομισώμεθα».

XII. «Ἐκδεχόμεθα καθ' ὥραν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐν ἀγάπῃ καὶ δικαιοσύνῃ. Ἀδελφὸς ἰδὼν ἀδελφὴν οὐδὲν φρονῆ περὶ αὐτῆς θηλυκόν, μηδὲ φρονῆ τι περὶ αὐτοῦ ἀρσενικόν».

XIII. Μετανοήσωμεν. Μὴ γινώμεθα ἀνθρωπάρεσκοι. Ἀμαρτανόντων ἡμῶν, βλασφημεῖται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ δι' ἡμῶν μεταξὺ τῶν ἀπίστων.

XIV. «Ὡστε ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς ἡμῶν Θεοῦ ἐσόμεθα ἐκ τῆς ἐκκλησίας τῆς πρώτης, τῆς πνευματικῆς, τῆς πρὸ ἡλίου καὶ σελήνης ἐκτισμένης», ἄλλως ποιοῦμεν τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ «σπήλαιον ληστῶν». «Τὸ ἄρσεν ἐστὶν ὁ Χριστὸς, τὸ θῆλυ ἡ ἐκκλησία. Ἡ ἐκκλησία πνευματικὴ οὕσα ἐφανερῶθη ἐν τῇ σαρκὶ Χριστοῦ, δηλοῦσα ἡμῖν, ὅτι ἐάν τις ἡμῶν τηρήσῃ αὐτὴν ἐν τῇ σαρκὶ καὶ μὴ φθείρῃ, ἀπολήψεται αὐτὴν ἐν τῷ πνεύματι

τῷ ἁγίῳ». «Δύναται ἡ σὰρξ αὐτὴ μεταλαβεῖν ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν κολληθέντος αὐτῇ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου».

XV. «Τὴν ἐγκράτειαν ποιήσας τις οὐ μετανοήσει». «Ταύτην γὰρ ἔχομεν τὴν ἀντιμισθίαν ἀποδοῦναι τῷ Θεῷ τῷ κτίσαντι ἡμᾶς, ἐὰν ὁ λέγων καὶ ἀκούων μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης καὶ λέγει καὶ ἀκούῃ».

XVI. «Ἀποταξώμεθα ταῖς ἡδυπαθείαις». «Καλὸν οὖν ἐλεημοσύνη ὡς μετάνοια ἁμαρτίας· κρείσσων νηστεία προσευχῆς, ἐλεημοσύνη δὲ ἀμφοτέρων· ἀγάπη δὲ καλύπτει πληθὸς ἁμαρτιῶν, προσευχὴ δὲ ἐκ καλῆς συνειδήσεως ἐκ θανάτου ρύεται».

XVII. «Μετανοήσωμεν οὖν ἐξ ὅλης καρδίας, ἵνα μὴ τις ἡμῶν παραπóληται». «Πυκνότερον προσερχόμενοι — δηλ. εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ — πειρώμεθα προκόπτειν ἐν ταῖς ἐντολαῖς τοῦ Κυρίου». Οἱ ἀστοχήσαντες καὶ ἀρνησάμενοι διὰ τῶν λόγων ἢ διὰ τῶν ἔργων τὸν Ἰησοῦν, κολάζονται δειναῖς βασάνοις πυρὶ ἀσβέστω».

XVIII. «Καὶ ἡμεῖς οὖν γενώμεθα ἐκ τῶν εὐχαριστούντων, καὶ μὴ ἐκ τῶν κρινομένων ἀσεβῶν. Καὶ γὰρ αὐτὸς πανθαματωλὸς ὢν... σπουδάξω τὴν δικαιοσύνην διώκειν, φοβούμενος τὴν κρίσιν τὴν μέλλουσαν».

XIX. «Πράξωμεν οὖν τὴν δικαιοσύνην, ἵνα εἰς τέλος σωθῶμεν». «Μὴ οὖν λυπείσθω ὁ εὐσεβής, ἐὰν ἐπὶ τοῖς νῦν χρόνοις ταλαιπωρῆ· μακάριος αὐτὸν ἀναμένει χρόνος».

XX. «Ἀλλὰ μηδὲ ἐκεῖνο τὴν διάνοιαν ὑμῶν ταρασσέτω, ὅτι βλέπομεν τοὺς ἀδίκους πλουτοῦντας καὶ στενοχωρουμένους τοὺς τοῦ Θεοῦ δούλους... Θεοῦ ζῶντος πείραν ἀθλοῦμεν καὶ γυμναζόμεθα τῷ νῦν βίῳ, ἵνα τῷ μέλλοντι στεφανωθῶμεν. Οὐδεὶς τῶν δικαίων ταχὺν καρπὸν ἔλαβεν, ἀλλ' ἐκδέχεται αὐτόν. Εἰ γὰρ τὸν μισθὸν τῶν δικαίων ὁ Θεὸς συντόμως ἀπεδίδου, εὐθέως ἐμπορίαν ἤσκοῦμεν καὶ οὐ θεοσεβείαν· ἐδοκοῦμεν γὰρ εἶναι δίκαιοι, οὐ τὸ εὐσεβές, ἀλλὰ τὸ κερδαλέον διώκοντες».

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΙΟΝΗΣ
Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Αἱ συμμαρτυρίαι

Ὡς γνωστόν, ἐκ τῶν οὐσιαστικῶν καὶ ὄχι τυπικῶν προϋποθέσεων τῆς Ἱερωσύνης εἶναι καὶ ἡ λεγομένη «συμμαρτυρία». Πρόκειται περὶ τῆς ἐγγράφου βεβαιώσεως τοῦ πνευματικοῦ, διὰ τῆς ὁποίας «μαρτυρεῖται», ὅτι ὁ ὑποψήφιος πρὸς χειροτονίαν δὲν ἔχει ὑποπέσει εἰς ἀμαρτήματα κωλύοντα τὴν εἰσοδὸν του εἰς τὸν Κλήρον. Εἶναι εὐνόητον, ὅτι ἡ χορήγησις τῆς συμμαρτυρίας εἰς τὸν μέλλοντα νὰ ἱερωθῇ εἶναι πράξις εὐθύνης μεγάλης ἔναντι τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ καὶ ἔναντι αὐτοῦ τοῦ ὑποψηφίου. Διότι τὸ νὰ χειροτονηθῇ τις ἱερεὺς ἀναξίως, πρῶτον αὐτὸν τὸν ἴδιον ζημιώνει, ἐπιβαρῦνον αὐτὸν μὲ φρικτὸν ἀμάρτημα. Οἱ δίδοντες λοιπὸν συμμαρτυρίαν πνευματικοὶ ὀφείλουσι νὰ ἐπιτελοῦν τὸ καθήκον των τοῦτο μὲ φωτεινὸν φόβον Θεοῦ, ἀγάπην πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἀληθινὸν κῆδος διὰ τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν τῶν ὀρεγομένων τὴν Ἱερωσύνην. Δηλαδή νὰ παρέχουν τὴν βεβαίωσιν ταύτην μόνον, ἂν δὲν ἔχουν τὴν παραμικρὰν ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ὅτι ὁ ὑποψήφιος δὲν ἔχει κηλιδώσει τὸν βίον του μὲ ἀμαρτήματα ἀποκλείοντα, κατὰ τοὺς Ἱ. Κανόνας, τὴν χειροτονίαν. Ἡ συμμαρτυρία, ἐπαναλαμβάνομεν, δὲν εἶναι τυπικὴ, ἀλλὰ οὐσιαστικῆς σημασίας πράξις. Τοῦτο ἄς ἔχουν σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν των οἱ πνευματικοὶ μας, ὅταν ὁ ἐπίσκοπος τοὺς ζητῇ συμμαρτυρίαν.

Τὰ βιβλικὰ Ἀναγνώσματα

Εἰς ἐκάστην ἱερὰν Ἀκολουθίαν, μὲ πρώτην τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν, ἀναγινώσκονται ἐκφώνως ὠρισμένα ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ταῦτα εἶναι εὐαγγελικὰ ἀναγνώσματα, ἐκφωνούμενα ὑπὸ τῶν λειτουργῶν (ἱερέων ἢ διακόνων) ἢ ἀποστολικὰ ἢ παλαιοδιαθηκικά, ἐκφωνούμενα ὑπὸ τῶν ἱεροψαλτῶν. Ἡ Παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας μας ἔχει καθιερώσει, ἐν τῇ σχετικῇ λειτουργικῇ πράξει, τὴν ἐμμελῆ ἀπαγγελίαν τούτων. Δὲν πρέπει ὁμως νὰ παρατηροῦνται ἀκρότητες εἰς τὸ μέλος, καθιστῶσαι τὸ νόημα τῶν λέξεων δύσληπτον. Τὸ μέλος δηλαδή πρέπει νὰ εἶναι συγκρατημένον, ὥστε αἱ λέξεις νὰ διακρίνονται καθαρῶς καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ νὰ εἶναι οὕτω προσιτὸς εἰς τὴν ἀκοήν καὶ τὴν ἀντίληψιν τοῦ ἐκκλησιάσματος. Ἐννοεῖται, ὅτι,

Η ΚΑΚΟΔΟΞΙΑ

ΤΩΝ «ΤΡΙΓΛΩΣΣΙΤΩΝ» ἢ «ΠΙΛΑΤΙΑΝΩΝ»

Ἡ κακοδοξία τῶν «Τριγλωσσιτῶν» ἢ «Πιλατιανῶν» ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ ζήτημα τῆς λειτουργικῆς γλώσσης, δηλαδή πρὸς τὸ ποία γλῶσσα ἐπιτρέπεται νὰ χρησιμοποιηῖται κατὰ τὴν θείαν λατρείαν.

Συμφώνως πρὸς τὴν μακραίωνα πρᾶξιν τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἕκαστος λαὸς δύναται νὰ χρησιμοποιῇ εἰς τὴν λατρείαν τὴν ἰδικὴν του γλῶσσαν. Ἡ ἀντίληψις αὕτη ὠδήγησεν εἰς τὴν μετάφρασιν τῶν λειτουργικῶν κειμένων εἰς διαφόρους γλώσσας καὶ διαλέκτους.

Πρὸς τὴν ὀρθόδοξον ταύτην πρᾶξιν ἀντετίθεντο κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους ἰδίως εἰς τὴν Δύσιν οἱ ὀπαδοὶ τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος κακοδοξίας (κατὰ τὸ πλεῖστον φράγκοι καὶ ἰταλοὶ ἑκπρόσωποι τοῦ δυτικοῦ κλήρου), οἱ ὅποιοι, ἀντιτιθέμενοι εἰς τὸ

ἄλλο τόσον, πρέπει νὰ ἀποφεύγεται καὶ τὸ ἕτερον ἄκρον, ἦτοι ἡ ξηρὰ καὶ οἰονεὶ περὶ ἀνάγκωσις, ἢ ὁποία δὲν ἐναρμονίζεται εἰς τὴν ἀκουστικὴν ὕφην τῆς ὀρθοδόξου θείας λατρείας.

Ἡ ἐμφάνισις τοῦ ἱερέως

Ὅπως εἰς τὴν ψυχὴν, οὕτω καὶ εἰς τὸ σῶμα καὶ τὴν περιβολὴν ὁ ἱερεὺς πρέπει νὰ εἶναι καθαρὸς. Αἱ σημεριναὶ συνθῆκαι ζωῆς ἐπιβάλλουν εἰς κάθε ἄνθρωπον τὴν σωματικὴν καθαριότητα. Πολὺ περισσότερον εἰς τὸν κληρικόν. Ἡ ἀτημελησία δὲν εἶναι ἀνεκτὴ εἰς τὴν ἐποχὴν μας καὶ ἀπωθεῖ. Ζημιοῦται οὕτω τὸ ποιμαντικὸν ἔργον. Ἐκτὸς τῆς πνευματικῆς εὐγενείας τοῦ ἥθους, ὁ ποιμὴν ἐπιδραῖ ἐπὶ τῶν ψυχῶν καὶ διὰ τῆς ἐξωτερικῆς ἐμφανίσεώς του, ἢ ὁποία ἀπαντᾷ εἰς τὸν τρόπον τινὰ τὸν ἐσωτερικόν του κόσμον. Ὁ καλὸς καὶ ἀποδοτικὸς ποιμὴν εἶναι, μεταξὺ ἄλλων, καὶ πολιτισμένος ἄνθρωπος, μὲ τὴν ἀγαθὴν ἐννοίαν τοῦ ὄρον. Περιττὸν δὲ νὰ τοις ἐπισημῶσιν, ὅτι τὴν τοιαύτην ἐμφάνισίν του συμπληρῶνει καὶ ἡ κοινωνικὴ ἐν γένει συμπεριφορὰ του, τὸ νὰ ἔχη δηλαδή τινὰς πολιτισμένον ἄνθρώπου. Ὁρθῶς λοιπόν, εἰς τὸ νέον πρόγραμμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐκπαιδεύσεως προσετέθη καὶ ἰδιαίτερον πρὸς τοῦτο μάθημα, τὸ τῆς Κοινωνικῆς Ἀγωγῆς.

περὶ λειτουργικῆς γλώσσης ὀρθόδοξον ἰδεῶδες, ἰσχυρίζονται ὅτι ἐν τῇ χριστιανικῇ λατρείᾳ πρέπει νὰ χρησιμοποιηῖται οὐχὶ ἕτερα τις γλώσσα, ἀλλ' ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον μία ἐκ τῶν τριῶν γλωσσῶν (ἑβραϊκῆς, ἑλληνικῆς, λατινικῆς), εἰς τὰς ὁποίας ἐγράφη ἢ ὑπὸ τοῦ Πιλάτου ἀναρτηθεῖσα ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Κυρίου ἐπιγραφῆ. Ὁ ἰσχυρισμὸς τῶν Πιλατιανῶν ἐστηρίζετο πιθανώτατα εἰς παρερμηνείαν καὶ παρανόησιν τόσον τῶν λόγων τοῦ ἁγίου Ἰερωνύμου, (*Epistola ad Heliodorum*), οἱ ὁποῖοι ἀπλῶς τονίζουν τὴν μεγάλην ἀξίαν τῶν τριῶν γλωσσῶν, ὅσον καὶ ἐκφράσεών τινων τοῦ Ἰσιδώρου Σεβίλλης, ὅστις ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ «*Originum libri XX*» ἐξαίρει κυρίως τὴν σπουδαιότητα τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος τριῶν γλωσσῶν διὰ τὴν βαθυτέραν κατανόησιν τῆς Βίβλου. Οἱ «*Τριγλωσσῖται*» παρεθεώρουν τὸ γεγονός, ὅτι ἡ κακοδοξία των εἶχε καταδικασθῆ ὑπὸ τῆς κατὰ τὸ ἔτος 794 συγκληθείσης ὑπὸ τοῦ Καρόλου τοῦ Μεγάλου ἐν Φρανκφούρτῃ συνόδου, ἣτις εἶχεν ὑποδείξει ὅτι ὁ Θεὸς δύναται νὰ λατρευῆται εἰς πᾶσαν γλῶσσαν. Μετ' ὀλίγον καὶ ἑλληνικῆ τις συγγραφὴ τοῦ θ' αἰῶνος κατεδίκασε τὴν περὶ τριῶν γλωσσῶν θεωρίαν ὡς λατινικὴν πλάνην, τῆς καταδίκης ταύτης ἐνσωματωθείσης καὶ εἰς τὴν ἐκ τοῦ ια' αἰῶνος καταγομένην ἑλληνικὴν πολεμικὴν συγγραφὴν «*περὶ Φράγκων*».

Ἐναντίον τῆς κακοδοξίας τῶν «*Τριγλωσσιστῶν*» διεξήγαγον ἐπικοὺς ἀγῶνας οἱ ἅγιοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος. Οὗτοι, διεπόμενοι ὑπὸ τοῦ ἑλληνορθόδοξου ἰδεώδους ἐν σχέσει πρὸς τὸ ζήτημα τῆς λειτουργικῆς γλώσσης, ἐφρόνουν ὀρθῶς ὅτι ἐν τῇ λατρείᾳ τῶν Σλάβων πρέπει νὰ χρησιμοποιηῖται ἡ σλαβικὴ γλῶσσα. Διὰ τοῦτο, εὐθὺς ἅμα τῇ ἀφίξει των εἰς Μοραβίαν, ἀφοῦ ἐξήτησαν τὴν θεῖαν ἐμπνευσιν καὶ ἀρωγὴν, ἤρχισαν νὰ μεταφράζουσι καὶ νὰ χρησιμοποιοῦσι τὰ ὀρθόδοξα λειτουργικὰ κείμενα εἰς τὴν σλαβικὴν γλῶσσαν.

Ἡ πρᾶξις αὕτη τῶν δύο ἁγίων κατεπολεμήθη ὑπὸ λατίνων ἐπισκόπων, ἱερέων καὶ μοναχῶν, οἵτινες ἀνῆκον εἰς τὰς τάξεις τῶν «*Πιλατιανῶν*». Καθ' ἃ ἐξιστορεῖ ἡ πρὸ τοῦ τέλους τοῦ θ' αἰῶνος συγγραφεῖσα πιθανώτατα ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τοῦ Μεθοδίου σλαβικὴ βιογραφία τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ φιλοσόφου (= ἁγ. Κυρίλλου), οὗτοι κατηγοροῦσι τοὺς δύο ἁγίους, διότι «*ἠδυνήθησαν νὰ δημιουργήσουσι διὰ τοὺς Σλάβους ἰδιαίτερα σημεῖα γραφῆς καὶ νὰ διδάξουσι ταῦτα εἰς αὐτούς*», ἐνῶ «*προηγουμένως οὐδεὶς ἕτερος εἶχεν ἐφεύρει τοιαῦτα, οὔτε τις τῶν ἀποστόλων, οὔτε ὁ ρωμαῖος πάπας, οὔτε ὁ Γρηγόριος, οὔτε ὁ Ἰερωνύμος, οὔτε ὁ Αὐγουστίνος*». Μάλιστα ἡ κατηγορία των αὕτη ἐκορυφούτο εἰς

τὴν διακήρυξιν: «Γνωρίζομεν μόνον τρεῖς γλώσσας, εἰς τὰς ὁποίας πρέπει τις νὰ λατρεύῃ τὸν Θεόν, τὴν ἑβραϊκὴν, τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὴν λατινικὴν».

Εἰς τοὺς λατίνους τούτους, ὁ ἅγιος Κύριλλος ἀπήντησεν ὡς ἐξῆς: «Δὲν στέλλει ὁ Θεὸς τὴν βροχὴν καθ' ὅμοιον τρόπον εἰς ὄλους; Δὲν ἀνατέλλει ὁ ἥλιος ὁμοίως δι' ὄλους; (Ματθ. ε', 45). Ἡ δὲν ἀναπνέομεν ἡμεῖς πάντες τὸν ἀέρα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον; Πῶς δὲν αἰσχύνεσθε διὰ τὸ ὅτι ὀρίζετε μόνον τρεῖς γλώσσας καὶ θέλετε, ἵνα πᾶσαι αἱ λοιπαὶ γλώσσαι εἶναι τυφλαὶ καὶ κωφαί; Ἡμεῖς ὅμως γνωρίζομεν πολλοὺς λαοὺς, οἵτινες ἔχουν τὴν γραφὴν τῶν καὶ ἐκ τῶν ὁποίων ἕκαστος δοξάζει τὸν Θεὸν εἰς τὴν γλώσσάν του. Γνωστοὶ εἶναι οἱ ἐξῆς: Ἀρμένιοι, Πέρσαι, Ἀβασγοί, Ἰβηρες, Σοῦγδοι, Γότθοι, Ἀβαροὶ, Χάζαροι, Ἀραβες, Αἰγύπτιοι, Σῦροι καὶ πλεῖστοι ἄλλοι. Ἄλλ' ἔὰν δὲν θέλητε νὰ δώσητε προσοχὴν εἰς τὸ γεγονός αὐτό, τοῦλάχιστον ἀναγνωρίσατε τὴν κρίσιν τῆς ἁγίας Γραφῆς». Ἐν συνεχείᾳ, προβάλλονται ὑπὸ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου τὰ ἐξῆς βιβλικὰ χωρία: «Ἄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ» (Ψαλμ. 95,1)· «αἰνεῖτε τὸν Κύριον, πάντα τὰ ἔθνη, ἐπαινέσατε αὐτὸν πάντες οἱ λαοὶ» (Ψαλμ. ρις')· μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη» (Ματθ. κη', 19)· «ἐν τῷ ὀνόματί μου γλώσσαις λαλήσουσι καιναῖς» (Μαρκ. ις', 17). Αἱ ἀποδείξεις τοῦ ἁγίου Κυρίλλου κατακλείονται διὰ τῶν λόγων: «Ἴνα πᾶσα γλώσσα ἐξομολογήσῃται, ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστός» (Φιλιπ. β', 11).

Μολονότι καὶ πάπαι, οἱοὶ οἱ Ἀδριανὸς Β' καὶ Ἰωάννης Η' ἐξεδηλώθησαν ἐναντίον τῶν Τριγλωσσιτῶν, ἐν τῇ Δύσει εἰς εὐρυτάτους κύκλους ἐκυριάρχει ἐπὶ μακρὸν ἢ κακοδοξία τῶν «Τριγλωσσιτῶν». Τοῦτο ὅμως οὐδόλως σημαίνει ὅτι ἐξέλιπεν ἡ ὀρθόδοξος παράδοσις τῶν δύο ἐλλήνων ἁγίων. Καὶ εἰς αὐτὰς τὰς λατινοκρατηθείσας σλαβικὰς ἐκκλησιαστικὰς περιοχάς, εἰς τὰς ὁποίας ἡ σλαβικὴ λατρεία ἐφάνη ἀνεπιστρεπτεῖ ἐκδιωχθεῖσα ὑπὸ τῆς λατινικῆς, τὸ ὀρθόδοξον ιδεῶδες περὶ λειτουργικῆς γλώσσης, ἂν καὶ κατεπολεμεῖτο ὑπὸ παπῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν συνόδων, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν προεβάλλετο ἐπιμόνος καὶ ζωηρῶς. Οἱ κατὰ τῆς κακοδοξίας τῶν «Πιλατιανῶν» ἀγωνιζόμενοι ἐπεκράτησαν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας εἰς αὐτὴν τὴν ἀκρόπολιν τῆς λατινικῆς λατρείας, τ.ἔ. τὴν Ρώμην, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἀποφάσεων τῆς Β' ἐν Βατικανῷ Συνόδου. Τὸ ἐπὶ αἰῶνας καταπολεμούμενον ὑπὸ λατίνων ἐλληνορθόδοξον ιδεῶδες περὶ τῆς λειτουργικῆς γλώσσης κατήγαγε μέγαν θρίαμβον, ὅταν εἰς ψηφοφορίαν, γενομένην ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ, μειοψηφούντων μόνον

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΗΣ ΠΟΝΗΡΙΑΣ

«Υποτάγητε οὖν τῷ Θεῷ ἀντίστητε τῷ διαβό-
λῳ καὶ φεύξεται ἀφ' ὑμῶν» (Ἰακ. δ' 7).

1. Ὁ θρίαμβος τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ πονηροῦ.

Δόγμα τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν εἶναι, ὅτι κατὰ θεϊαν παρα-
χώρησιν ἐδόθη εἰς πονηρὰ καὶ κακοποιὰ πνεύματα ἡ κυριαρχία
ἐπὶ τῶν ἐγκοσμίων πραγμάτων. Ἡ κυριαρχία αὕτη, τουτέστι τὸ
κράτος τοῦ Διαβόλου ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἐν γένει,
ὅτε αἰωνία εἶναι προφανῶς, οὔτε ἀπόλυτος. Ἡ ὕπαρξις τῶν πονη-
ρῶν τούτων πνευμάτων, τὰ ὅποια θέτουν διαρκῶς εἰς πειρασμὸν τὸν
ἄνθρωπον, ἀπέβη ἀποφασιστικῆ. Διότι, ἀν ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ ἀσκησις
βίου ἀγίου, ἥτοι ἡ πρὸς τὴν τελείωσιν φορὰ τοῦ ἀνθρώπου, ἦτο
εὐκόλος καὶ ἀπρόσκοπτος, τὸ ἠθικῶς τέλειον θὰ ἀπέβαλλε τὴν
ἀξίαν του, ἐφ' ὅσον ἡ βούλησις τοῦ ἀνθρώπου ἀπερίσπαστος καὶ
ἀνεπηρέαστος θὰ ἔπραττε τὸ ἀγαθόν, τὸ ὅποιον ὑπαγορεύει ὁ ἐν
ἡμῖν Θεὸς Νόμος. Ἡ παρεμβολὴ τοῦ πονηροῦ δίδει ἀξιωμασίαν
εἰς τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς, συντελοῦσα εἰς τὴν γυμνασίαν τῆς ἀν-
θρωπίνης βουλήσεως. Εἰς τὸν ἀγῶνα δὲ τούτου, εἰς τὴν πάλην του
κατὰ τῶν ἀρχῶν καὶ δυνάμεων τοῦ σκότους, ὁ ἄνθρωπος δεῖται
καὶ τῆς θείας ἐνισχύσεως. Τοῦτο εἶχεν ὑπ' ὄψει του ὁ Κύριος,

---

54 μελῶν τῆς Συνόδου καὶ ἐτέρων 7 ριψάντων ἄκυρον ψήφον,
2011 μέλη ἐψήφισαν τὸ 36ον ἄρθρον τοῦ περὶ λατρείας διατά-
γματος, ὅπερ, ἐπιτρέπον τὴν χρῆσιν τῶν μητρικῶν γλωσσῶν
εἰς μεγάλα οὐσιώδη τμήματα τῆς ρωμαιοκαθολικῆς λατρείας,
ἐκλόνησε τὰ θεμέλια τῆς λατινοκρατίας ἐν τῇ περιοχῇ τῆς λα-
τρείας ταύτης. Τὰ ἀνὰ τὸν κόσμον ἐπὶ μέρους τμήματα τῆς Ρω-
μαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἔσπευσαν ἀγαλλομένῳ ποδὶ νὰ ἐτοι-
μάσουν λειτουργικὰ κείμενα εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν μητρικὰς
γλώσσας, ἀποκηρύξαντα οὕτως ὀριστικῶς τὴν κακοδοξίαν τῶν
«Τριγλωσσιστῶν» ἢ «Πιλατιανῶν» καὶ εὐθυγραμμισθέντα πρὸς
τὸ ἐλληνορθόδοξον ἰδεῶδες, ὅπερ, ὡς λέγει ὁ Dvornik, εἶναι
«δημοκρατικὸν καὶ φιλελεύθερον» καὶ «σέβεται τὴν ὄντοτητα
ἀτόμων καὶ ἐθνῶν».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ὅταν ἐν τῇ διατυπώσει τῆς Κυριακῆς προσευχῆς προσέθηκε καὶ τὴν ἀκροτελεύτειον ἐπικλήσιν· «καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ» (Ματθ. στ' 13). Ἄλλωστε καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος, πρὶν ἢ ἀναλάβῃ τὸ σωτηριῶδες ἐπὶ γῆς ἔργον του, ὠθούμενος ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὑποβάλλει εἰς τὴν βάσανον τοῦ πονηροῦ τὴν ἀνθρωπίνην αὐτοῦ φύσιν· «Ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύματος πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου» (Ματθ. δ' 1).

Ἐκεῖ εἰς ἓνα τόπον ἐρημικὸν καὶ ἄγονον καὶ ὑπὸ τὸ κράτος μιᾶς ἐξαντλητικῆς νηστείας ἢ ἐν Χριστῷ ἀνθρωπίνῃ φύσιν ὑποβάλλεται εἰς μίαν σκληρὰν δοκιμασίαν, ἵνα «ἐν ᾧ γὰρ πέπονθεν αὐτὸς πειρασθεῖς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι» (Ἐβρ. β' 18). Ὁ «πειράζων», γνωρίζων τὸν θεανδρικὸν χαρακτῆρα τοῦ Ἰησοῦ, προσέρχεται καὶ μὲ ὑπομονὴν καὶ ἐμμονὴν προσπαθεῖ διὰ δολίων προτάσεων νὰ παρασύρῃ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ νὰ κάμψῃ τὴν ἀντίστασίν της. Ἐκ τῆς μεταξὺ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοῦ ἄρχοντος τοῦ σκότους στιχομυθίας, ἣν μᾶς διασφύζουν οἱ Εὐαγγελισταί, πληροφοροῦμεθα τὴν νίκην τοῦ πειραζομένου, ὅστις ἀποκρούει, διὰ παραπομπῆς εἰς τὰς ἁγίας Γραφάς, ὅλας τὰς πονηρὰς εἰσηγήσεις καὶ ὑποσχέσεις τοῦ διαβόλου. «Ὑπαγε ὀπίσω μου Σατανᾶ» (Ματθ. δ' 10) εἶναι ἡ ἐπισφράγις τῆς ἀκάρπου προσπαθείας τοῦ Ἀγγέλου τῆς πονηρίας. Ἀλλ' ἡ φράσις αὕτη εἶναι καὶ τὸ χαρμόσυνον πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα ἄγγελμα, ὅτι ὁ Κύριος θὰ κατέλυε διὰ τῆς δυνάμεώς του καὶ τῆς θεωθείσης ἀνθρωπίνης βουλήσεώς του τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σατανᾶ ἐπὶ τῆς γῆς, διὰ ν' ἀποκαταστήσῃ τὴν πνευματικὴν κυριαρχίαν τοῦ Θεοῦ. Προανήγγειλε τὴν ἔλευσιν τοῦ φωτός, δι' οὗ θὰ διελύοντο τὰ σκότη τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ θὰ ἐπανήρχετο αὕτη εἰς τὸ ἀρχαῖον κάλλος. Ἐπὶ πλέον ὁ πειρασμὸς τοῦ Κυρίου ὑπὸ τοῦ διαβόλου συμβολίζει ὅτι καὶ οἱ ὑπῆκοοι τοῦ Χριστοῦ τὴν ἰδίαν ὁδὸν δοκιμασιῶν καὶ στερησεων καὶ ταπεινώσεων θὰ διέλθωσιν ἐπὶ τῆς γῆς, διαρκῶς ἐξελεξιμένοι καὶ δελεαζόμενοι ὑπὸ τοῦ πονηροῦ, ὅστις οὐδέποτε θὰ παύσῃ νὰ ἐπηρέαζῃ τοὺς ἀνθρώπους, διὰ ν' ἀποσπάσῃ τούτους ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ νὰ τοὺς καταστήσῃ ὑπηκόους τῆς ἀμαρτίας.

Ἐν τῇ δημοσίᾳ δράσει του ὁ Ἰησοῦς ἐμφανίζεται, οὐχὶ ὡς κοινὸς θαυματοποιός, ἀλλὰ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ ἐκβάλλον δαιμόνια (μόνον τῷ λόγῳ). «Ὁψίας δὲ γενομένης προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονιζομένους πολλούς, καὶ ἐξέβαλε τὰ πνεύματα λόγῳ» (Ματθ. η' 16). Εἰς τὴν χώραν τῶν Γεργεσηνῶν ἀπαντοῦν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι, λίαν ἐπικίνδυνοι εἰς τὴν περιοχὴν ἐκείνην. Τὰ ἐν αὐτοῖς δαιμόνια ἀναγνωρίζουν εὐθὺς ἀμέσως τὴν θεϊ-

κὴν φύσιν τοῦ Κυρίου καὶ διὰ τοῦ στόματος τῶν δαιμονιζομένων ἐκλιπαροῦν νὰ τύχουν ἐπιεικοῦς μεταχειρίσεως ἐκ μέρους τοῦ νικητοῦ τοῦ διαβόλου· «εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἐπίτρεψον ἡμῖν ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων» (Ματθ. γ' 31). Περαιτέρω ἀναφέρεται (Ματθ. θ' 32-33) ἑτέρα περίπτωση καὶ δαιμονιζομένου ἄμα, ἐκ τοῦ ὁποίου ὁ Κύριος ἐξέβαλε τὸ δαιμόνιον, ἰάσας ἄμα αὐτὸν ἐκ τῆς κωφότητος. Τὸ θαῦμα τοῦτο προκαλεῖ σύγχυσιν καὶ συζητήσεις μεταξὺ τῶν Φαρισαίων, οἱ ὁποῖοι, μὴ παραδεχόμενοι τὴν Θεότητα τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ μὴ δυνάμενοι ν' ἀρνηθῶσι τὴν ὑπαρξίν τοῦ θαύματος, ἀποδίδουν αὐτὸ εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ ἄρχοντος τῶν δαιμονίων, λέγοντες· «ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια» (Ματθ. θ' 34). Ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλην περίπτωσιν τῆς ἰάσεως τοῦ δαιμονιζομένου τυφλοῦ καὶ κωφοῦ ὑπὸ τοῦ Κυρίου, οἱ Φαρισαῖοι ἐπαναλαμβάνουν τὸ ἴδιον ψευδὲς καὶ ἀνόητον ἐπιχείρημα· «Οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια εἰ μὴ ἐν τῷ Βεελζεβούλ, ἄρχοντι τῶν δαιμονίων» (Ματθ. ιβ' 24). Εἰς τὰ παιδαριώδη καὶ πικρόχολα φληναφήματα τῶν Φαρισαίων, οἵτινες καὶ αὐτοὶ κατέχονται ὑπὸ τῶν πονηρῶν πνευμάτων, δι' ὃ καὶ ἐθελοτυφλοῦν πρὸ τῆς θείας τοῦ Χριστοῦ δυνάμεως, ὁ Κύριος δίδει ἀποστοματικὴν ἀπάντησιν, πλὴν εἰς ὧτα μὴ ἀκουόντων (Ματθ. ιβ' 25 κ.έ.).

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Σ Ι Σ

Ἀποφάσει τῆς Ἐποπτικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς (Πρακτικὸν τῆς 23/1/69), ἅπαντες οἱ Ἱ. Ναοὶ τῆς Χώρας εἰς τοὺς ὁποίους ἀπεστέλλετο ἡ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» δὲν θὰ λαμβάνωσιν εἰς τὸ ἐξῆς φύλλον καθ' ὑποχρέωσιν. Οἱ Πρόεδροι τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων ἐκάστου Ἱ. Ναοῦ, ἐφ' ὅσον ἐπιθυμοῦν νὰ συνεχισθῇ ἡ ἀποστολὴ διὰ νὰ ἔχωσι τὴν σειρὰν τῶν τόμων τοῦ Περιδικοῦ εἰς τὰς Βιβλιοθήκας τῶν Ἱ. Ναῶν, παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσι τοῦτο ἐγγράφως, συναποστέλλοντες καὶ τὴν ἐτησίαν συνδρομὴν, ὁδὸς Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθῆναι (140), Περιδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ο ΜΟΝΑΧΙΚΟΣ ΒΙΟΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΑΝ ΕΛΛΑΔΑ*

β) Ὁ πρῶτος Κανονισμὸς περὶ Μονῶν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ἐξεδόθη καὶ τὸ Βασιλικὸν Διάταγμα τῆς 28 Ἰουλίου /15 Σεπτεμβρίου 1858 περὶ Κανονισμοῦ τῶν Μοναστηρίων, ποὺ ἐρρυθμίζε τὰ τῆς διαχειρίσεως τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας καὶ τὰ τῆς μοναχικῆς ζωῆς ἐν γένει γιὰ πρώτη φορά⁸⁰. Ὁ Κανονισμὸς αὐτὸς ἀποτελοῦσε μιὰ γενικὴ κωδικοποίησι τῶν μέχρι τῆς δημοσιεύσεώς του ἐπὶ μέρους διατάξεων περὶ Μονῶν, ποὺ ἦσαν ἐγκατεσπαρμένες σὲ διάφορα κείμενα, ἢ καὶ ἔθετε νέους κανόνες μοναχικῆς συμβιώσεως. Στὴν ἀπὸ 4-3-1859 ἀπόφασίν του ὁ Ὑπουργὸς Ἐκκλησιαστικῶν εἰσαγωγικὰ πρὸς τὸν Κανονισμὸ ἐγραφε πὼς «ἐπειδὴ ὁ χρόνος καὶ ἡ πείρα ἀπέδειξαν ὅτι αἱ εἰρημέναι περὶ τῶν μοναστηρίων διατάξεις ἐνιαχοῦ δὲν ἐτηροῦντο ἀκριβῶς ἴσως διότι, εἰς χωριστὰ φύλλα ἐκδιδόμεναι, δὲν ὑπῆρχον ἐν ἀνάγκῃ πρόχειροι εἰς τὰς διοικητικὰς καὶ εἰς τὰς μοναστηριακὰς ἀρχὰς διὰ τὴν ἔγκαιρον ἐκτέλεσιν τῶν ἰδιαζόντων ἐκάστη χρεῶν καὶ καθηκόντων, τοῦτου δ' ἕνεκα καθίστατο ἀναγκαῖα ἡ συλλογὴ ἀπασῶν εἰς μιὰν διάταξιν πληρεστέραν καὶ ὅσον τὸ δυνατὸν εὐκρινέστερα διεσκευασμένην — ἢ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς ἐπιθυμῶν ἴνα, πάντα τὰ περὶ τῶν εὐαγῶν μοναστηρίων διατεταγμένα, ἐνεργῶνται ὁμοιομόρφως καθ' ἅπαν τὸ Κράτος, ηὐδόκησε μετὰ γνωμοδότησιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, νὰ ἐγκρίνη τῇ 28 Ἰουλίου π.ἔ. τὸν ὧδε προσκείμενον Κανονισμόν»⁸¹. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος εἶναι ἀλήθεια πὼς μετὰ προηγουμένους ἀποφάσεις τῆς εἶχε ρυθμίσει ὀρισμένα μοναστικά ζητήματα, ὅπως π.χ. τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν μοναχῶν εἴτε στὶς Ἐπαρχίαις εἴτε στὴν πρωτεύουσα, τὸ κατώτατο ὄριο ἡλικίας διενεργείας τῆς κουρᾶς, τὸ θέμα τῆς ἐνδυμασίας

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 542 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 19-20 τεύχους.

80. Βλ. Σ. Γιαννοπούλου: Συλλογὴ τῶν Ἐγκυκλίων τῆς Ἱ. Συνόδου. Ἀθήναι 1901, σ. 862 ἐπ. Εἶχαν πάντως προηγηθῆ ὁ Νόμος ΝΖ' τῆς 7/15 Μαρτίου 1874, «περὶ ἀποδόσεως τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι μετοχιῶν τῶν ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ Μονῶν», καὶ τὸ Β.Δ. τῆς 12 Φεβρουαρίου /6 Μαρτίου 1857 «περὶ Κανονισμοῦ τῆς ὑπηρεσίας τῶν ἐν ταῖς διατηρουμέναις μοναῖς καθεσταμένων Συμβουλιῶν», καθὼς καὶ σχετικαὶ Ὑπουργικαὶ ἀποφάσεις.

81. Σ. Γιαννοπούλου, ἐνθ' ἀν. σ. 874.

τῶν κληρικῶν καὶ μοναχῶν κ.ἄ. Ὁ Κανονισμὸς τῶρα ἐρχόταν νὰ ἀνακεφαλαιώσῃ ὀρισμένα βασικὰ ζητήματα, πὺ ἀφοροῦσαν τὴν ζωὴ μέσα στὶς μονῆς καὶ τὴν διαχείρισι τῶν περιουσιῶν τῶν.

Καὶ πρῶτ' ἀπ' ὄλα μὲ τὸ πρῶτο ἄρθρο ὀρίζετο πὺς ὁ Ἑγούμενος θὰ ἔπρεπε νὰ ἦταν ἐκ τῆς τάξεως τῶν ἱερομονάχων, ἐν ἀνάγκῃ δὲ ἐκ τῆς τάξεως τῶν διακόνων καὶ μοναχῶν, καὶ νὰ ἐξελέγετο διὰ φανερᾶς ψηφοφορίας στὶς Μονῆς πὺ εἶχαν ἐξ τοῦλάχιστον μοναχοῦς διὰ τριετῆς χρονικὸ διάστημα. Δικαίωμα ἐκλογῆς εἶχαν οἱ μοναχοὶ πὺ ἦσαν κεκαρμένοι πρὶν ἀπὸ 3 χρόνια τοῦλάχιστον γιὰ τὶς Μονῆς πὺ εἶχαν μέχρις ἐξ μοναχοῦς, καὶ 6 χρόνια τοῦλάχιστον γιὰ ὅσες εἶχαν μοναχοῦς ἀπὸ 20 καὶ ἄνω. Ἡ ἐκλογή γινόταν σὲ ἡμέρα Κυριακὴ ἢ ἄλλη ἐπίσημη ἡμέρα μέσα στὸ ναὸ καὶ μετὰ τὴν τέλεσι τῆς Θ. Λειτουργίας. Στὸ διάταγμα περιλαμβάνονταν σαφεῖς καὶ λεπτομερεῖς διατάξεις περὶ τῆς διαδικασίας τῆς ἐκλογῆς, τῆς ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς ἐπιλύσεως τῶν ἐνστάσεων, τῆς συντάξεως καὶ ὑπογραφῆς τῶν Πρακτικῶν.

Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ἐτηρεῖτο ἡ κανονικὴ τάξι πὺ ἀπαιτεῖ, ὅπως ὁ Ἐπίσκοπος «τὸν ἀββᾶν ἢ τὸν ἀρχιμανδρίτην ἐκάστου μοναστηρίου μὴ πάντως κατὰ βαθμὸν προβαλλέσθω, ἀλλ' ὄν οἱ μοναχοὶ πάντες ἢ οἱ εὐυπόληπτοι ἐπιλέξονται, ἐπὶ τῶν εὐαγγελίων λέγοντες, ὡς οὐ διὰ φιλίαν ἢ χάριν αὐτὸν ἐπελέξαντο, ἀλλὰ γινώσκοντες αὐτὸν ὁ ρ θ ὁ δ ο ξ ο ν καὶ σ ὡ φ ρ ο ν α καὶ δ ι ο ι κ ῆ σ ε ω ς ἄ ξ ι ο ν καὶ δυνάμενον φυλάσσειν τὴν ἐπιστήμην τῶν μοναχῶν καὶ τὴν τοῦ μοναστηρίου κατάστασιν»⁸². Τὸν Ἑγούμενον θέλει ἡ ὀρθόδοξος παράδοσις καὶ ἡ κανονικὴ τάξι νὰ ἐκλέγουν οἱ μοναχοὶ, γιὰτὶ αὐτῶν εἶναι πατήρ, ἐπέχων γι' αὐτοὺς τὴν θέσιν τοῦ Χριστοῦ μέσα στὴν Ἀδελφότητα. Ὁ Ἑγούμενος εἶναι «ὁ τῶν τοῦ Χριστοῦ θρεμμάτων τὴν ποιμαντικὴν ἀρχὴν καταπιστευόμενος, καὶ τὴν προστασίαν τοῦ ἐν τῇ οἰκείᾳ μάνδρᾳ λογικοῦ ποιμνίου ἐγχειριζόμενος». Ὁ διωρισμένος Ἑγούμενος εἶναι λιγώτερο πατήρ καὶ περισσότερο ὑπάλληλος. Κι ἂν δὲν εἶναι πρόσωπο πὺ φέρει τὴν σφραγίδα τοῦ παναγίου Πνεύματος, γίνεται μοχλὸς ἐκθεμελιώσεως τοῦ μοναστηρίου καὶ διαλύσεως τῆς Ἀδελφότητος. Εἶναι πάντως ἀξιοπρόσεκτο τὸ ὅτι ὁ πρῶτος Κανονισμὸς περὶ τῶν Μονῶν ἐδῶ καὶ 100 χρόνια ἐβαξε τὰ πράγματα στὴ θέσι τῶν ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο, ἀποκλείοντας κάθε διάθεσι ἀντικανονικῶν ἐνεργειῶν ἐκ

82. Γ. Ράλλη — Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα... τ. Α' σ. 255, τ. Ε' σ. 549.

μέρους ὧσων θὰ εἶχαν λόγους νὰ διατηροῦν τὰ μοναστήρια κάτω ἀπὸ ὑποπτες ἐπιρροές⁸³.

Μὲ ἄλλη ἐπίσης σοβαρὴ διάταξι τοῦ ὁ Κανονισμὸς προέβλεπε τὴν σύστασι τριμελῶν Μοναστηριακῶν Συμβουλίων σὲ κάθε Μονή, ἀπαρτιζομένων ἐκ τοῦ Ἑγουμένου ὡς Προέδρου καὶ δύο ἄλλων μοναχῶν ὡς συμβούλων. Στὸ Συμβούλιο αὐτὸ ἦταν «διαπεπιστευμένη ἢ ἐν γένει διοίκησις τῶν τοῦ Μοναστηρίου καὶ ἡ διαχειρίσις τῆς περιουσίας αὐτῶν». Μὲ ἐπὶ μέρους διατάξεις προεβλέποντο τὰ τῆς λήψεως ἀποφάσεων, τὰ τῆς χρήσεως τῆς μοναστηριακῆς σφραγίδος κ.ἄ. Εἰς τὸν οἰκειὸν Ἐπίσκοπον ὁ Κανονισμὸς ἔδινε τὰ κανονικά του δικαιώματα, δηλ. τὴν ἐποπτεία τῆς ἀκριβοῦς ἐκτελέσεως τῶν διατάξεων του, καὶ τὴν ἐφορεία ἐπὶ τῶν πνευματικῶν ζητημάτων. Στὰ ζητήματα ἐξ ἄλλου τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας ὁ Κανονισμὸς ἀνεγνώριζε δικαιώματα ἐλέγχου καὶ στοὺς Νομάρχας καὶ Ἐπάρχους, ἐνῶ τὰ μοναστηριακὰ Συμβούλια εἶχαν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ὑποβάλλουν κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον μὲν εἰς τὸν οἰκειὸν Ἐπίσκοπον τὸν Προῦπολογισμὸν τοῦ ἐπομένου ἔτους, πού μὲ τὴν σειρὰν του τὸν ἔστελλε πρὸς ἔγκρισιν εἰς τὸν Νομάρχην, κατὰ μῆνα Μάρτιον δὲ τὸν Ἀπολογισμὸν, πού ἀκολουθοῦσε καὶ αὐτὸς τὴν ἴδια διαδικασίαν ἐγκρίσεως. Ἡ ἐκποίησης ἢ ἡ μακροχρόνιος ἐκμίσθωσις ἐκκλ. κτημάτων περνοῦσε ἀπὸ δύσκολη διαδικασία πού μόνο σὲ περιπτώσεις ἀναποφεύκτου ἀνάγκης καὶ ἔπειτα ἀπὸ ἔγκρισιν τοῦ Νομάρχου ἔδιδεν ἀποτελέσματα. Ὅπως εἶναι φανερό, ἡ Πολιτεία ἔθετε γιὰ καλὰ τὸν πόδα τῆς στάς οἰκονομικά ζητήματα τῶν Μονῶν, γιὰ τὰ ὁποῖα φαίνεται πὼς δὲν κρίνονταν ἀποκλειστικὰ ἀρμόδια τὰ ἐκκλησιαστικὰ ὄργανα.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΔ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ

83. Περισσότερα στοιχία ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου δύναται νὰ ἀνεύρη ὁ ἐνδιαφερόμενος εἰς τὸ ἡμέτερον βιβλίον «Τὸ Ἀγγελικὸν Πολίτευμα», Ἀθῆναι 1972, σ. 127 ἐπ.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»,
Ὀδὸς Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθῆναι (140).

Ποιμαντικά θέματα

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΑΥΤΑΠΑΤΗ

Μία ιδιαίζουσα μορφή ποιμαντικῆς «κρίσεως ταυτότητος» εἶναι καὶ ἡ ψευδαίσθησις ἢ αὐταπάτη, ὑπὸ τῆς ὁποίας διακατέχεται πολλάκις ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὰς τάξεις τοῦ κλήρου, εὐθύς ὡς λάβῃ διὰ τῶν χειρῶν τοῦ Ἀρχιερέως τὴν Χάριν τῆς Ἱερωσύνης. Εἰς πολλὰς δηλαδὴ περιπτώσεις, εἰς τὰς ὁποίας ὁ χειροτονούμενος καὶ εἰσερχόμενος εἰς τὰς τάξεις τοῦ ἱεροῦ κλήρου δὲν πληροῖ τὴν προϋπόθεσιν τῆς αὐτογνωσίας, τῆς συναισθήσεως καὶ κατανοήσεως τῆς πνευματικῆς του στάθμης, ἀλλὰ καὶ ἐκείνης τῶν λοιπῶν ποιμαντικῶν του προσόντων, φρονεῖ ὅτι ἤδη διὰ μόνης τῆς χειροτονίας του εἶναι ὄντως π ο ι μ ῆ ν. Πολλοὶ κληρικοὶ φρονοῦν ὅτι «ἅμα ἱερεὺς (ρασοφόρος), ἅμα ποιμὴν».

Ἀναμφιβόλως τὸ Ἅγιον Πνεῦμα «ιερέας τελειοῖ», «ἀναπληροῦν τὰ ἐλλείποντα καὶ θεραπεῦον τὰ ἀσθενῆ». Τὸ μυστήριον τῆς Ἱερωσύνης παρέχει δωρεὰς, διὰ τῶν ὁποίων πράγματι ἢ ἀνθρωπίνη φύσις γίνεται ἱκανὴ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑψηλῶν καὶ φοβερῶν ἱερατικῶν καθηκόντων. Ἀλλ' ἡ χαρισματικὴ αὐτὴ χορηγία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δὲν σημαίνει βεβαίως παραβίασιν τῶν ὅρων καὶ συνθηκῶν τῆς συγκεκριμένης ἀνθρωπίνης φύσεως, ἢ ὁποία διὰ τῆς χειροτονίας δέχεται τὰς δωρεὰς τῆς ἐνεργείας Του. Ὁ πλοῦτος τῆς δωρεᾶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἀσκήσεως τῆς ποιμαντικῆς διακονίας, εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὰς ἐσωτερικὰς διαθέσεις καὶ τοὺς προσωπικοὺς γενικῶς ὅρους τῆς προσφορᾶς τῆς ἱερατικῆς προσωπικότητος. Ἄν καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα «ὅπου θέλει πνεῖ καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει» (Ἰω. 3, 8), ἡ προσωπικὴ προσφορὰ τοῦ ἱερέως εἰς τὴν βελτίωσιν καὶ γονιμωτέραν ἀξιοποίησιν τῆς ποιμαντικῆς διακονίας του εἶναι πεποίθησις καὶ «ποιμαντικὴ ἀρχὴ» τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Θεὸς χαριτώνει ἰδιαίτερος ἐκείνους τοὺς ἱερεῖς, οἱ ὁποῖοι ἀγωνίζονται ἐνθέως ἀλλὰ καὶ ἐμπόνως νὰ πληροῦν τὰς προϋποθέσεις τοῦ «καλοῦ ποιμένου».

Παρὰ ταῦτα, ἡ παρεξηγημένη ἢ μὴ ὀρθῶς κατανοουμένη χαρισματικὴ προσφορὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τὸν χειροτονούμενον ὀδηγεῖ ἀναγκαιῶς τὸν τελευταῖον εἰς λανθασμένον ποιμαντικὸν προσανατολισμόν. Οὗτος φρονεῖ ἐνσυνειδήτως ἢ ἀσυνειδήτως ὅτι δυνάμει τῆς χειροτονίας του εἶναι τέλειος ποιμὴν. Ἡ

συνέπεια τοῦ φρονήματος τούτου ἐπὶ τῆς προσωπικῆς ζωῆς τοῦ ἱερέως ἐκφράζεται ὡς πνευματικὴ ἀδράνεια καὶ ἀπουσία προσωπικῶν ἀγώνων διὰ τὴν ἀπόκτησιν ἢ βελτίωσιν τοῦ ποιμαντικοῦ του χαρίσματος. Ἐφ' ὅσον εἶμαι κανονικῶς χειροτονημένος, σκέπτονται πολλοὶ ἱερεῖς, εἶμαι ἄρα ὁ ποιμὴν τοῦ ποιμνίου μου. Ἄρα τὸ βασικὸν καὶ ἀποκλειστικὸν καθῆκόν μου εἶναι νὰ ὀδηγῶ, νὰ ποιμαίνω». Ἡ σκέψις αὕτη, ἐφ' ὅσον ἐκφέρεται καὶ διατυποῦται κατὰ τρόπον ἀπόλυτον, ἀποτελεῖ ποιμαντικὴν αὐταπάτην καὶ ἐπομένως ὀξυτάτην κρίσιν (ποιμαντικῆς ταυτότητος). Διότι, ἐν προκειμένῳ, ἡ ἰδεατὴ εἰκὼν τοῦ «καλοῦ ποιμένου» θεωρεῖται ὡς a priori πραγματικότης. Τὸ ζητούμενον ἐνταῦθα εἶναι διὰ τῆς χειροτονίας νὰ καταστῇ ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὰς τάξεις τοῦ κλήρου ἱκανὸς νὰ ἀγωνισθῇ, διὰ νὰ ἀναδειχθῇ καλὸς καὶ ἄξιος ποιμὴν. Εἶναι γεγονός, ὅτι ἡ χειροτονία καθιστᾷ τὸν ἱερέα κανονικὸν ποιμένα. Ἄλλ' ἂν οὗτος θὰ ἀναδειχθῇ καὶ καλὸς καὶ ἄξιος ποιμὴν, τοῦτο θὰ ἐξαρτηθῇ ἐκ τῆς προσωπικῆς προσπάθειας αὐτοῦ. Ἐφ' ὅσον ἡ προσπάθεια αὕτη ἐλλείπει, ὁ ἱερεὺς, ὁ ὁποῖος φρονεῖ ὅτι εἶναι ποιμὴν, αὐταπάται καὶ διακατέχεται πράγματι ὑπὸ ποιμαντικῆς ψευδαισθήσεως. Ὁ ψυχολογικὸς καὶ πνευματικὸς του κόσμος εἶναι διαποτισμένος ὑπὸ τῆς ἐσφαλμένης ἰδέας, ὅτι ὡς ποιμὴν εἶναι τέλειος, μὴ δεόμενος ποιμαντικῆς παιδείας καὶ καταρτίσεως.

Ἡ ἰδιάζουσα αὕτη μορφή ποιμαντικῆς «κρίσεως ταυτότητος», βιουμένη ἤδη ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς ἐκκινήσεως τοῦ ἱερέως πρὸς ἄσκησιν τῶν ποιμαντικῶν του καθηκόντων, εἶναι ἡ βασικὴ αἰτία τῆς στεριότητος τῆς διακονίας του. Μάλιστα μία τοιαύτη κρίσις ἢ αὐταπάτη ἐξηγεῖ τὴν «ἐπαγγελματικὴν» νοσηρότητα πολλῶν ἱερέων. Ἐφ' ὅσον δηλ. φρονεῖ κανεὶς ὅτι εἶναι «ἀποτελεσμένος» ποιμὴν καὶ ἐφ' ὅσον ἐπομένως στερεῖται ἐσωτερικῶν ἀνανεωτικῶν ἐμπειριῶν, περιορίζεται εἰς τὴν τυπικὴν ἐκτέλεσιν τῶν ποιμαντικῶν του καθηκόντων. Ἄλλ' ἡ τυπικὴ αὕτη ἐκτέλεσις ἀπολύγει εἰς τὴν «ἐπαγγελματικὴν» ἄσκησιν τῆς διακονίας του.

Ἐν προκειμένῳ, ὁ Κύριος τὸν τυπικὸν ἢ ἐπαγγελματικὸν ποιμένα χαρακτηρίζει ὡς «μισθωτὸν» (Ἰω. 10, 12-13). Ὁ μισθωτὸς ποιμὴν εἶναι ξένος πρὸς τὸ ποίμνιον. Δὲν συνδέεται πνευματικῶς μὲ τὸ ποίμνιον του καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν δὲν δύναται νὰ ποιμάνῃ αὐτό. Αἱ ποιμαντικά του πράξεις ἀποτελοῦν ψυχρὰ ἐπαγγελματικά (τυπικά) καθήκοντα.

Ἄλλ' ἡ ἐσωτερικὴ διάστασις μεταξὺ τοῦ τί εἶναι ὁ ποιμὴν καὶ ἐκείνου, τὸ ὁποῖον νομίζει ὅτι εἶναι, ἀποτελεῖ συγχρόνως

« Ε Ο Ρ Τ Ο Λ Ο Γ Ι Ο Ν » *

ΜΗΝΟΛΟΓΙΟΝ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

1. *Γερομαρτύρων*· Ἰωάννου ἐπισκόπου ἐν Περσίᾳ καὶ Ἰακώβου πρεσβυτέρου, τοῦ «Ζηλωτοῦ». *Μαρτύρων*· Καισαρίου, Ἀγρίππα, Ἀδριανοῦ, Δασίου, Σάββα, Σαβιανοῦ καὶ Θωμᾶ, τοῦ νηπίου. Κυριαίνης. (Κυπριανοῦ) καὶ Ἰουλιανῆς. Ἑρμηνιγγίδος καὶ Θεολήπτης. *Όσιομαρτύρων*· Ἰακώβου διακόνου, Ἰακώβου τοῦ ἐκ Καστορίας καὶ Διονυσίου, τῶν νέων (1520). *Ἀναργύρων*· Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ, τῶν ἐν Ἀσίᾳ. *Όσίου* Δαβίδ τοῦ «Γέροντος», τοῦ ἐν Εὐβοίᾳ (1519).

2. *Μαρτύρων*· Ἀκινδύνου, Ἀνεμποδίστου, Ἀφθονίου, Ἐλπιδηφόρου καὶ Πηγασίου. Δόμνης, Δομνίνης καὶ Κυριακῆς τῆς ἀπὸ τῆς Συγκλήτου Βουλῆς. Ἀττικοῦ καὶ τῶν συστρατιωτῶν Ἀγαπίου, Εὐδοξίου, Εὐστρατίου, Καρτερίου, Μαρίνου, Νικοπολιτιανοῦ, Στύρακος, Τωβίου καὶ Ὠκεανοῦ. *Όσίων* [Ἀβίβου] καὶ Μαρκιανοῦ, τοῦ ἐν τῇ Κύρῳ.

3. *Γερομάρτυρος* Γεωργίου Νεαπολίτου, τοῦ νέου (1797). *Μαρτύρων*· Ἀκεψιμᾶ, Ἰσωσήφ καὶ Ἀειθαλᾶ. Ἀδριανοῦ, Ἀδρωνᾶ, σίου, Θεοδότῃς, Θεοδότου, [Πηγασίου]. [Σαβιανοῦ], Σεβήρου,

---

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 568 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 19-20 τεύχους.

ἰσχυρὰν ἀσυνείδητον σύγκρουσιν. Ἐὰν δὲ θεωρήσῃ κανεὶς τὴν ποιμαντικὴν αὐταπάτην, ὡς αὕτη ἤδη ἐξετέθη, ὑπὸ τὴν δυναμικὴν ὄψιν αὐτῆς, δηλ. ὡς ἐσωτερικῆς καὶ μάλιστα ἀσυνείδητου συγκρούσεως, κατανοεῖ καλύτερον τὸ βάθος καὶ τὸ πλάτος τῆς ποιμαντικῆς («κρίσεως ταυτότητος»), τὴν ὁποίαν βιώνει ὁ ἱερεὺς, ὁ ὁποῖος φρονεῖ ὅτι «ἄμα ρασοφόρος, ἄμα ποιμὴν». Ὅπωςδὴποτε ὅμως, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, πᾶσα ποιμαντικὴ πράξις αὐτοῦ δὲν εἶναι προῖον ἐσωτερικῶς ἐνηρμοισμένης προσωπικότητος, ἀλλὰ καρπὸς μιᾶς ἐσωτερικῆς διαστάσεως καὶ δυσαρμονίας, μιᾶς ποιμαντικῆς αὐταπάτης. Ἄλλ' ἢ αὐταπάτη, ἔστω καὶ ἂν περιβάλλεται μὲ ἱερότητα, εἶναι πάντοτε αὐταπάτη. Ἰδιαιτέρως δὲ μία ποιμαντικὴ αὐταπάτη εἶναι κάτι περισσότερο ἀπὸ αὐταπάτη. Εἶναι ἄρνησις τῆς ἱερατικῆς ιδιότητος καὶ ἄρα ἄρνησις τοῦ ποιμαντικοῦ ἀξιώματος.

καὶ ἐτέρων 37 «πυρὶ τελειωθέντων». Ὁμολογητοῦ Ἀχεμενίδου τοῦ Πέρσου. Ὀσίων· Ἀκεψιμᾶ, Ἡλιοῦ, Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἀγκύρας, τοῦ ὁμολογητοῦ. [Εὐθυμίου καὶ Νεοφύτου, τῶν ἐν Ἀθῶν]. Μνήμη τῶν ἐγκαινίων τοῦ ναοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου ἐν Λόδδῃ, ἥτοι τῆς καταθέσεως τοῦ ἁγίου σώματος αὐτοῦ.

4. Ἱερομαρτύρων· Νικάνδρου ἐπισκόπου Μύρων καὶ Ἑρμείου πρεσβυτέρου. Μάρτυρος Πορφυρίου, ἐξ Ἐφέσου, τοῦ «ἀπὸ μίμων». Ὀσίων· Ἰωαννικίου τοῦ μεγάλου, τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ (Προύσης). Τοῦ ἁγίου καὶ εὐσεβεστάτου βασιλέως Ἰωάννου (Βατάτζη), τοῦ «ἐλεήμονος». Δικαίου Ἀβιμέλεχ καὶ διήγησις εἰς τὸν «Θρηνον Ἱερεμίου» τοῦ προφήτου περὶ τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ εἰς τὴν ἄλωσιν ταύτης.

5. Ἀποστόλων· Γαίτου ἐπισκόπου γενομένου Ἐφέσου, Ἑρμᾶ ἐπισκόπου Φιλίππων, Αἰνίου πρώτου ἐπισκόπου παλαιᾶς Ρώμης. Πάτροβα ἐπισκόπου Ποτιόλων (ἐν Ἰταλίᾳ) καὶ Φιλολόγου ἐπισκόπου Σινώπης. Μαρτύρων· Γαλακτίωνος καὶ Ἐπιστήμης. Ἀγαθαγγέλου, [Δομετίου], Δομνίνου, Δωροθέου πρεσβυτέρου, Εὐψυχίου, Θεοτίμου, Θεοφίλου, Καρτερίου, Κάστορος ἐπισκόπου, Παμφίλου, [Σιλβανοῦ], Τιμοθέου καὶ Φιλοθέου. Ὀσίων· Γρηγορίου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας, τοῦ ὁμολογητοῦ. Ἰωνᾶ ἐπισκόπου Νοβογοροδίας καὶ Παύλου ἐπισκόπου. Ἀνάμνησις ἐγκαινίων ναοῦ ἁγίου Θεοδώρου Τήρωνος, ἐν τοῖς Σφωρακίῳ.

6. Παύλου [Α'] ἀρχιεπισκόπου Κων/πόλεως, τοῦ ὁμολογητοῦ καὶ μάρτυρος. Νικάνδρου μάρτυρος. Ὀσίων· Ἀβραάμ [Βαρλαάμ] καὶ Λουκᾶ τῶν Ρώσων. [Λουκᾶ], Δημητρίου ἐπισκόπου Χύτρων (Κύπρου), τοῦ θαυματουργοῦ καὶ Παύλου, τοῦ διὰ Χριστὸν σαλοῦ. Μνήμη τῆς μετὰ φιλανθρωπίας κατενεχθείσης κόνεως ἐπὶ Λέοντος τοῦ Μεγάλου.

7. Τῶν ἐν Μελιτηνῇ 33 Μαρτύρων· Ἱέρωνος, Ἀθανασίου, Ἀνικήτου, Βαρούχου, Βοστρυκίου, Γιγαντίου, Διοδότου, Δουκίτιου, Δωροθέου, Ἐπιφανίου, Εὐγενίου, Εὐτυχίου, Ἡσυχίου, Θεαγένους, Θεμελίου, Θεοδότου, Θεοδούλου, Θεοδώρου, Θεοφίλου, Ἱέρωνος, Ἰαρίου, Καλλιμάχου, Καλλινίκου, Καστρικίου, Κλαυδιανοῦ, Λογγίνου, Μάμα, Μαξιμιανοῦ, Νικάνδρου, Νίκωνος, Ξαντίκου, Οὐαλερίου καὶ Οὐέκτωρος. Ἀθηνοδώρου, Ἀλεξάνδρου τοῦ Θεσσαλονικέως, [Ἀμβροσίου], Ἀντωνίου. Μελανίππου, Κασσίνας καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτῶν Ἀντωνίου. Τῶν ἐν Ἀμφιπόλει (Θεσσαλονίκης) μαρτυρησάντων· Αὔκτου, Θεσσαλονίκης καὶ Ταυρίωνος. Ὀσίων· Λαζάρου τοῦ Γαλησιώτου καὶ Γρηγορίου, τῶν θαυματουργῶν.

8. Ἡ σύναξις τῶν ἀρχιστρατήγων Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων ἀσωμάτων καὶ οὐρανίων Ταγματῶν.

9. *Μαρτύρων*. Ἀντωνίου ὁσίου, Ναρθῆ καὶ Ἀρτεμίωνος. Ὀνησιφόρου καὶ Πορφυρίου. Χριστοφόρου καὶ Μαύρας. Ὀσίων. Θεοκτίστης τῆς Λεσβίας, τῆς ἐν τῇ «Ἐκατονταφυλιανῇ» Πάρου ἀσκησάσης, Ματρώνης τῆς ἐκ Πέργης, Ἑλλαδίου, Ἰωάννου τοῦ «βραχυσώμου», Συμεῶνος τοῦ «μεταφράστου». Εὐθυμίου καὶ Νεοφύτου κτιτόρων τῆς σεβασμίας μονῆς «Δοχειαρίου» καὶ Νικηφόρου. Νεκταρίου μητροπολίτου Πενταπόλεως, τοῦ ἐν Αἰγίνῃ (1920). Ἁγίων γυναικῶν Εὐστολίας καὶ Σωπάτρας.

10. Ἀποστόλων. Ἐράστου ἐπισκόπου γενομένου Νεάδος, Ἡρωδίωνος (Ροδίωνος) ἐπισκόπου Πανεάδος, Κουάρτου ἐπισκόπου Βηρυτοῦ, Ὀλυμπᾶ, Σωσιπάτρου ἐπισκόπου Ἰκονίου καὶ [Τερτίου]. Ἱερομαρτύρων. Γεδίου ἐπισκόπου καὶ ὁμολογητοῦ καὶ Μίλου ἐπισκόπου τοῦ θαυματουργοῦ. *Μαρτύρων*. Ἐβόρρη, Καλλιόπτιου, Νίρου, Ὁρέστου τοῦ Τυανέως καὶ Ὠρίωνος. Ὀσίων. Θεοστηρίκτου «τοῦ ἐν Συμβόλοις», [Μαρτίνου ἐπισκόπου Ταρακίνης] καὶ Νόννου ἐπισκόπου, τοῦ κατηχήσαντος τὴν ἁγίαν Πελαγίαν.

11. *Μαρτύρων*. Βικεντίου διακόνου, Βίκτωρος καὶ Μηνᾶ. Δράκωνα καὶ Στεφανίδος. Ὀσίων. Θεοδώρου ὁμολογητοῦ, ἡγουμένου τῶν Στουδίου καὶ Μαξίμου «τοῦ διὰ Χριστὸν σαλοῦ».

12. Τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν. Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, «τοῦ ἐλεήμονος» καὶ Λέοντος πατριάρχου ΚΠόλεως. *Μαρτύρων*. Ἀντωνίου, Γερμανοῦ, [Ζεβινᾶ] καὶ Νικηφόρου. Ἀρσακίου. [Μαναθῶ τῆς παρθένου]. *Νεομαρτύρων*. Νικολάου (1732) καὶ Σάββα τοῦ Νιγδελεῆ (1726), τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὀσίων. Νείλου ἀσκητοῦ, τοῦ Σιναΐτου καὶ Νείλου τοῦ μυροβλύτου, τοῦ ἐκ Κυνουρίας. Μαρτίνου ἐπισκόπου Φραγγίας τοῦ θαυματουργοῦ, Ἰωάσαφ καὶ Μαρτίνου ἐπισκόπου Ταρακίνης. Προφήτου Ἀχιά.

13. Ἀνάμνησις ἐξορίας Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ Χρυσοστόμου. Ὀσιομάρτυρος Δαμασκηνοῦ τοῦ Κωνσταντινοπολίτου (1681).

14. Ἀποστόλου Φιλίππου, ἐκ τῶν ΙΒ'. Γρηγορίου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, τοῦ Παλαμᾶ (1360). *Νεομάρτυρος* Κωνσταντίνου, τοῦ Ὑδραίου, τοῦ ἐν Ρόδῳ ἀθλήσαντος (1800).

15. (Ἄρχεται ἡ νηστεία τῶν Χριστουγέννων). *Μαρτύρων καὶ ὁμολογητῶν*. Ἀβίβου, Γουρία καὶ Σαμωνᾶ. Εὐψυχίου, Καρτερίου καὶ Νεάρχου. Δημητρίου, Ἐλπιδίου, Μαρκέλλου. Ὀσίων.

Θωμά πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, «τοῦ Νέου». Κυντιριανοῦ (Κυντιῶνος) ἐπισκόπου Σελευκείας. *Εὐσεβῶν βασιλέων* Ἰουστινιανοῦ καὶ Θεοδώρας.

16. Ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου. [*Μάρτυρος* Ἰφιγενείας].

17. Γρηγορίου ἐπισκόπου Νεοκαισαρείας, τοῦ θαυματουργοῦ. Γενναδίου (Α΄) καὶ Μαξίμου (Γ΄), πατριαρχῶν ΚΠόλεως. Ὀσίων· Γενναδίου τοῦ ἐν Ἀθῶ, Ζαχαρίου τοῦ «σκυτόμου», Ἰουστίνου, Ἰωάννου, Ἰωάννου τοῦ Δερμοκαίτου. Λαζάρου ζωγράφου, τοῦ ὁμολογητοῦ. Λογγίνου τοῦ ἀσκητοῦ καὶ Νίκωνος θαυματουργοῦ, τοῦ Ρώσου. *Μάρτυρος* Σάκ (Σάκτου) τοῦ Πέρσου.

18. *Μαρτύρων*· Πλάτωνος καὶ Ρωμανοῦ διακόνου. Ἀλφαίου (Ἀλφειοῦ). Ζακχαίου διακόνου. Ρωμανοῦ τοῦ ἐκ Παλαιστίνης καὶ τοῦ σὺν αὐτῷ μάρτυρος νηπίου. *Νεομάρτυρος* Ἀναστασίου, τοῦ ἐκ Παραμυθίας (Ἠπείρου [1750]). Ὀσίου Βασιλείου.

19. *Προφήτου* Ἀβδίου. *Μαρτύρων*· Ἀγαπίου. Ἀζη τοῦ θαυματουργοῦ καὶ τῶν δι' αὐτοῦ πιστευσάντων 150 στρατιωτῶν. Ἀνθίμου, Θαλελαίου, Χριστοφόρου, Εὐφημίας καὶ τῶν τέκνων αὐτῆς. Βαρλαάμ, Ἠλιοδώρου, καὶ ἐτέρων 2 γυναικῶν καὶ 12 στρατιωτῶν. Ὀσίων· Σίμωνος τοῦ θαυματουργοῦ, τοῦ ἐκ Καλαβρίας καὶ Βαρλαάμ ἡγουμένου.

20. *Προεόρτια τῆς ἐν τῷ Ναῶ Εἰσόδου τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.* Τῶν ἐν Περσίᾳ ξίφει τελειωθέντων *Μαρτύρων*· Ἰσαακίου, Ἰωάννου, Ἰωσήφ, Νιρσᾶ καὶ Σαβωρίου, τῶν ἐπισκόπων. Παπία καὶ Ἰσαακίου τῶν πρεσβυτέρων καὶ Ὠνάμ τοῦ ἀσκητοῦ. Γεῖθαζετ τοῦ εὐνούχου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἀνδρῶν· Ζαρουαντίνη, Νοηλμάρη καὶ Σωσάννη. Θέκλας καὶ τῶν σὺν αὐτῇ γυναικῶν· Ἀννης, Ἀστης, Βαουθᾶ, Δινάχ, Μαλάχ, Μαλοχίας, Μάμας, Νάνης καὶ Τέντους. Δασίου. Εὐσταθίου, Θεσπεσίου καὶ Ἀνατολίου. Ὀσίων· Γρηγορίου τοῦ Δεκαπολίτου. Πρόκλου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, Σωζομένου, ἐπισκόπου Καρπασίας τοῦ θαυματουργοῦ. Θεοκτίστου ὁμολογητοῦ, τοῦ πατρικίου.

21. *Τὰ ἅγια τῶν Ἀγίων, ἧ ἢ ἐν τῷ Ναῶ Εἴσοδος τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.* [Σωζομένου ὀσίου, τοῦ ἐν Κύπρῳ].

22. Ἀποστόλων· Ἀπφίας, Ἀρχίππου, Ὀνησίμου καὶ Φιλήμονος ἐπισκόπου Γάζης. *Ἱερομαρτύρων*· Κλήμεντος ἐπισκόπου καὶ κήρυκος Βουλγαρίας, τοῦ θαυματουργοῦ καὶ Σισινίου. *Μαρτύρων*· Βαλλεριανοῦ, Κικιλίας καὶ Τιβουρτίου. Στεφάνου, Μάρκου καὶ Μάρκου. Εὐφημίας, Χριστοφόρου, Θαλελαίου καὶ Ἀνθίμου.

Ἁγαπίου τοῦ Καππαδόκου, Ἁγαπίωνος, Θαδδαίου, Μαξίμου τοῦ δεσμοφύλακος, Μενίγγου τοῦ κναφέως καὶ Προκοπίου τοῦ Παλαιστινοῦ. Ὅσιων· Ἀββᾶ, Καλλίστου καὶ Μιχαήλ δουκός, τοῦ Ρώσου.

23. Μάρτυρος· Μερόπης. Ὅσιων· Ἀμφιλοχίου ἐπισκόπου Ἰκονίου, Γρηγορίου ἐπισκόπου Ἀκραγαντίνων (Σικελίας), Ἐλενος ἐπισκόπου Ταρσοῦ, Ἰσχυρίωνος ἐπισκόπου καὶ Σισσινίου ὁμολογητοῦ. Μητροφάνους (Μακαρίου) ἱεράρχου (1703) καὶ Ἀλεξάνδρου δουκός, τῶν Ρώσων. [Διονυσίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ «Σοφοῦ»].

24. Ἱερομαρτύρων· Ἐρμογένους ἐπισκόπου Ἀκραγαντίνων, Κλήμεντος ἐπισκόπου παλαιᾶς Ρώμης καὶ Πέτρου (Α΄) πατριάρχου Ἀλεξανδρείας. *Μαρτύρων·* Ἀλεξάνδρου τοῦ ἐν Κορίνθῳ, Εὐγενίου, Θεοδώρου τοῦ Ἀντιοχέως, Μερκουρίου τοῦ Ρώσου, Προκοπίου καὶ Χριστοφόρου. Φιλουμένου, Χριστοφόρου καὶ Χρυσογόνου. Ὅσιων· Γρηγορίου τοῦ ἐν τῇ «χρυσῇ Πέτρῳ», Καρίωνος, Μάλχου καὶ Μάρκου τοῦ Τριγλινοῦ.

25. (Ἀπόδοσις εορτῆς Εἰσοδίων). *Μεγαλομαρτύρων·* Αἰκατερίνης τῆς πανσόφου, τῶν δι' αὐτῆς πιστευσάντων 150 ρητόρων καὶ Μερκουρίου. Πορφυρίου τοῦ στρατηλάτου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ 200, καὶ ἐτέρων 670 ξίφει τελειωθέντων καὶ Βασιλίσσης, συζύγου βασιλέως Μαξεντίου. Πέτρου ὁσίου, τοῦ ἡσυχαστοῦ.

26. Νεομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Χίου (1807). Ὅσιων· Ἀκακίου τοῦ «ἐν Κλίμακι», Ἀλυπίου τοῦ «Κιονίτου», Ἰακώβου τοῦ «ἀναχωρητοῦ», Νίκωνος τοῦ «μετανοεῖτε», Σίλου ἐπισκόπου Περσίδος, Στυλιανοῦ τοῦ Παφλαγῶνος, Χαιρέμονος. Πέτρου «πατριάρχου Ἱεροσολύμων». Προκοπίου τοῦ Πέρσου καὶ Ἰννοκεντίου ἐπισκόπου, τοῦ Ρώσου. Ἀνάμνησις ἐγκαινίων ἁγίου Γεωργίου ἐν τῷ Κυπαρίσσῳ.

27. Μεγαλομάρτυρος Ἰακώβου τοῦ Πέρσου. Ὅσιων· Μωσέως, Ναθαναήλ, Πινουφρίου καὶ Ἰακώβου ἐπισκόπου τοῦ Ρώσου.

28. Ἱερομαρτύρων· Εἰρηάρχου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ· Ἀνδρέου, Πέτρου, Ἄννης ὁσίας καὶ ἐτέρων 7 γυναικῶν. *Τῶν ἐν Τιβεριοπόλει (Στραμωνίτση) ἀθλησάντων·* Τιμοθέου καὶ Θεοδώρου, ἐπισκόπων. Πέτρου, Ἰωάννου, Σεργίου, Θεοδώρου καὶ Νικηφόρου, πρεσβυτέρων. Βασιλείου καὶ Θωμᾶ διακόνων. Ἱεροθέου, Δανιήλ, Χαρίτωνος, Σωκράτους, Κομασίου καὶ Εὐσεβίου μοναχῶν, καὶ Ἐτιμασίου. Ὅσιων· Στεφάνου ὁμολογητοῦ τοῦ νέου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἀθλησάντων ὑπὲρ τῶν ἁγίων Εἰκόνων, καὶ ἁγίου Ρωμανοῦ ἐπισκόπου Μακεδονίας.

ΕΝΟΡΙΑΚΑ

ΠΡΟΣΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ *

Π

ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΕΝΟΡΙΑΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

1. Ἐκπαίδευσις στελεχῶν ἐνοριακῆς διακονίας.

Τὰ ἀνωτέρω καθιστοῦν σαφές, πόσον εἶναι ἀπαραίτητος μία εἰδική καὶ συστηματικὴ ἐκπαίδευσις τῶν στελεχῶν τοῦ ἐνοριακοῦ προνοιακοῦ ἔργου.

Δυστυχῶς ἡ Ἐκκλησία μας δὲν ἔχει νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὸν τομέα τῆς ἐνοριακῆς διακονίας μίαν πρᾶξιν, ἡ ὁποία ἀξιολογουμένη ἱκανῶς νὰ δύναται νὰ ἀποτελέσῃ καθ' ὅλα τὸν κανόνα καὶ τὴν βάσιν διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν λαϊκῶν στελεχῶν. Εἶναι δὲ προφανές, ὅτι τοῦτο δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀποτέλεσμα ὀλίγων μόνον ἐτῶν.

Ἀναμφιβόλως πολλὰ ἔχει νὰ ὠφελῆθῃ ἡ ἐνορία ἀπὸ τὴν πεῖραν τῶν διαφόρων προνοιακῶν προσπαθειῶν, καὶ ἰδιαίτερώς ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι χρησιμοποιοῦν εἰς τὸ ἔργον των ἐθελοντάς. Πλὴν ὅμως ἡ Ἐκκλησία καὶ εἰδικώτερον ἡ ἐνορία δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐφαρμόσῃ ἀβασανίστως συστήματα καὶ τρόπους ἐργασίας, αἱ ὁποῖαι ἀναπτύσσονται ἐκτὸς τῶν πλαισίων τῆς ἐνοριακῆς ζωῆς καὶ δραστηριότητος. Τοῦτο, διότι τὸ σύστημα καὶ ὁ τρόπος, διὰ τοῦ ὁποῖου ἀσκεῖται ἡ διακονία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, πρέπει νὰ προσαρμῶ-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 551 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 19-20.

---

29. Ἱερομαρτύρων· Διονυσίου ἐπισκόπου Κορίνθου, Ἰωάννου τοῦ ἐν Περσίδι καὶ Οὐρβανοῦ ἐπισκόπου Μακεδονίας, Μαρτύρων· Παραμόνου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ 370. Οὐαλλερίνου, Φαίδρου, Φιλουμένου καὶ ἐτέρων 6. Ὀσίων· Νικολάου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, Μάρκου, Παγκοσμίου, Πιττηροῦν καὶ Νεκταρίου ἐπισκόπου, τοῦ Ρώσου. Ἀνάμνησις ἐγκαινίων ἱεροῦ ναοῦ μαρτύρων Σεργίου καὶ Βάχχου.

30. Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ «πρωτοκλήτου». Ὀσίων· Φρουμεντίου ἀρχιεπισκόπου καὶ φωτιστοῦ Ἀβηθυσσίας καὶ Ἀλεξάνδρου ἐπισκόπου Μηθύμνης.

(Συνεχίζεται)

Οἰκονόμος ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΛΑΤΑΝΙΤΗΣ

ζεται πρὸς τὸν κύριον σκοπὸν τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ ἐντάσσεται εἰς τὴν ὅλην ζωὴν καὶ δραστηριότητα Αὐτῆς.

Τοῦτο δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ θεωρητικῶς οὔτε νὰ διαμορφωθῇ ἀμέσως. Τὸ σύστημα καὶ ὁ τρόπος ἐργασίας τῆς διακονίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ εἰδικώτερον ἐν τῇ ἐνορίᾳ πρέπει νὰ θεμελιωθῇ ὀρθοδόξως καὶ νὰ ὀριμασθῇ εἰς τὴν πρᾶξιν. Καὶ ὅταν λέγωμεν εἰς τὴν πρᾶξιν, ἐννοοῦμεν τὴν ἐντὸς τῆς ἐνορίας πρᾶξιν καὶ ὄχι μίαν δραστηριότητα, ἢ ὅποια ἀναπτύσσεται χωρὶς νὰ ἐντάσσεται ἁρμονικῶς εἰς τὸ σῶμα τῆς ἐνορίας, χωρὶς δηλαδὴ νὰ ἀποτελῇ ἔκφρασιν καὶ τρόπον ζωῆς τοῦ σώματος τῆς ἐνορίας. Ἡ πεῖρα, ἢ ὅποια συλλέγεται διὰ μιᾶς τοιαύτης δραστηριότητος, εἶναι ἀναμφιβόλως καὶ διὰ τὴν διακονίαν ἐν τῇ ἐνορίᾳ πολὺτιμος καὶ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀγνοηθῇ. Ἡ πεῖρα ὅμως αὐτὴ δὲν δύναται νὰ ἀποτελέσῃ τὴν βάσιν καὶ τὸ θεμέλιον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ οἰκοδομηθῇ ἡ ἐνοριακὴ διακονία¹⁶.

Καθὼς λοιπὸν ἀνεφέρθη, ἡ δυσκολία ἐγκείται εἰς τὸ ὅτι δὲν ἔχομεν νὰ παρουσιάσωμεν ἕνα συστηματικὸν καὶ καθ' ὅλα ὀρθόδοξον τρόπον ἐργασίας εἰς τὴν ἐνορίαν, ὁ ὁποῖος καὶ ἐπὶ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησιολογίας νὰ στηρίζεται καὶ τὰς συγχρόνους ἀνάγκας τῆς διακονίας τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας νὰ καλύπτῃ.

Τὴν ἔλλειψιν αὐτὴν προσεπάθησε νὰ καλύψῃ ἡ «Σχολὴ Ἐθελοντῶν Διακονίας», ἢ ὅποια εἶναι καρπὸς τοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς Ἐκκλησίας πρὸς συστηματικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τομέως αὐτοῦ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Πρόδρομος τῆς Σχολῆς αὐτῆς εἶναι τὸ λειτουργήσαν κατὰ τὸ ἔτος 1968 «Φροντιστήριον Στελεχῶν Ἐκκλησιαστικῆς Προνοίας».

Ὅταν τὴν 19.11.1968 ἤρχισεν ἡ λειτουργία τοῦ ἐν λόγῳ Φροντιστηρίου, εἶχομεν τὴν συναίσθησιν, ὅτι μία τοιαύτη ἐργασία ἐγένετο ὑπὸ τὴν μορφήν αὐτὴν διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν πατρίδα μας.

Τοῦτο ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἶχομεν τὸ δικαίωμα νὰ ἀγνοήσωμεν τὴν ἀξιόλογον ἐργασίαν, ἢ ὅποια συνετέλεσθη προηγουμένως ὑπὸ τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας. Τοῦτο δὲ καὶ δι' ἕνα οὐσιαστικὸν λόγον: Διότι ἐπιστεύαμεν καὶ ὑπελογί-

16. Περὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ ἰδέ: Ἄντ. Ἀλεβιζοπούλου. Ἡ ἐξομολόγησις καὶ ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος I. Ἀθήναι 1973, ὅπου μεταξὺ ἄλλων ἐξετάζεται καὶ τὸ θέμα: Σχέσεις κοινωνικοῦ λειτουργοῦ καὶ ἐξομολόγου. Ἐπίσης: Ἄντ. Ἀλεβιζοπούλου καὶ Κασσιανῆς Σταθοπούλου, Πρὸς κλητήριον Διακονίας I. Ἀθήναι 1973.

Η ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ *

“Όλοι οί ἔμπειροι κληρικοὶ γνωρίζουν πόσον εἶναι σπουδαῖον νὰ ἐπισκεφθῇ ὁ ἱερεὺς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι πρωτοεγκαθίστανται εἰς τὴν συνοικίαν, νὰ τοὺς καλωσορίσῃ ἐν ὀνόματι τῆς Ἐκκλησίας, νὰ τοὺς δώσῃ πληροφορίας, ποὺ χρειάζονται καὶ νὰ τοὺς συστήσῃ εἰς ἄλλους ἐνορίτας. Δὲν εἶναι ἴσως σὺνήθες, ἀλλὰ ἴσως θὰ εἶναι ἐξαιρετικὰ ὠφέλιμον νὰ ἐπισκέπτεται ὁ ἱερεὺς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἔχουν φήμην ἀπωλολότων προβάτων καὶ οἱ ὁποῖοι συνήθως δὲν εἶναι τόσο κακοί, ὅσον τοὺς περιγράφουν.

Αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς ἐσχετίζετο μὲ τοὺς Τελῶνας καὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ἔλεγεν ὅτι «οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες» (Ματ. 9,12) καὶ ἐπανελάμβανε διαρκῶς «οὐ γὰρ ἤλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν» (Ματ. 9,13).

Δὲν θὰ πρέπει νὰ κάνωμεν ποιμαντικὰς ἐπισκέψεις, διὰ νὰ θεωρηθῶμεν «μοντέρνοι», οὔτε θὰ πρέπει νὰ χαϊρώμεθα, ὅταν ἄ-

---

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 557 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 19-20 τεύχους.

ζαμεν εἰς τὴν συμπαραστάσιν καὶ εἰς τὴν ἀποτελεσματικὴν βοήθειαν ἀπὸ μέρους ὄλων τῶν μορφῶν τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας.

Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐζητούσαμεν, δὲν ἦτο ἡ δημιουργία μιᾶς νέας προσπαθείας, ἡ ὁποία θὰ ἐκινεῖτο εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦ ἀνταγωνισμοῦ πρὸς τὰς ὑφισταμένας προσπαθείας τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, ἀλλὰ μίαν σοβαρὰν ἐργασίαν, ἡ ὁποία θὰ προέκυπτε ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε ὑπὸ τῶν διαφόρων μορφῶν τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας συγκεντρωθείσης πείρας καὶ, οἰκοδομοῦσα ἐπ' αὐτῆς, θὰ ἀνεζήτει ἐν σύστημα ἐκπαιδεύσεως ἐθελοντῶν, τὸ ὁποῖον νὰ ἀνταποκρίνεται πλήρως πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν καὶ δραστηριότητα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν μελῶν αὐτῆς, ὅχι βεβαίως ὑπὸ μίαν γενικωτέραν ἔννοιαν νοουμένων, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῶν συνειδητῶν φορέων τῆς ἐν γένει ζωῆς τῆς ἐνορίας των. Τοῦτο, διότι ὡς κύριον στόχον εἰς τὴν ἐργασίαν αὐτὴν ἐθέσαμεν ἐξ ἀρχῆς τὴν ἐνορίαν, τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς ἐνοριακῆς ζωῆς, τὴν δραστηριοποίησιν τῶν μελῶν τῆς ἐνορίας. Καὶ ἡ δραστηριοποίησις αὐτὴ μόνον διὰ τῆς διατηρήσεως τῆς ἐνότητος τῶν χαρισμάτων, τῆς ἐνότητος ἐν τῇ διακονίᾳ εἶναι δυνατὸν νὰ νοηθῇ».

(Συνεχίζεται)

Πρεσβ. ΑΝΤ. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

κούωμεν τὸν κόσμον νὰ λέγη· «Δὲν μοιάζει καθόλου σὰν παπάς». Ἄλλὰ οὔτε θὰ πρέπη νὰ περιορίζωμεν τὰς ἐπισκέψεις μας μεταξὺ μόνον τῶν ἑνοριτῶν μας, οἱ ὅποιοι θρησκευονται καὶ νὰ ἀμειλῶμεν τοὺς «κοσμικοὺς» κύκλους καὶ «ὀργανισμοὺς», ποὺ εὐρίσκονται εἰς τὴν περιφέρειάν μας.

Εἰς μίαν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν γίνεται λόγος περὶ «κοσμικῆς θεολογίας», εἶναι ἴσως ὀλίγον ἐπικίνδυνον καὶ παραπλανητικὸν νὰ ὀμιλῶμεν περὶ «κοσμικῶν κύκλων καὶ ὀργανισμῶν», ἀλλὰ αὐτὸς εἶναι ὁ πλεόν εὐκόλος ὄρος, ποὺ δυνάμεθα νὰ χρησιμοποιήσωμεν, διὰ νὰ περιγράψωμεν τὸ εἶδος τῶν κοινωνικῶν ἐπαγγελματικῶν ἢ ἐπιχειρηματικῶν ὀργανισμῶν καὶ κύκλων, διὰ τοὺς ὁποίους θὰ πρέπη νὰ ἐνδιαφερθῆ ὁ ἐφημέριος.

Προσεγγίζοντες καὶ ἐργαζόμενοι μὲ αὐτοὺς τοὺς κύκλους καὶ παρέχοντες εἰς αὐτοὺς δείγματα χριστιανικῆς ζωῆς καὶ ποιμαντικῆς ἐνδιαφέροντος, τὰ ὁποῖα οἱ κοσμικοὶ ἀναζητοῦν μὲ ἀπόγνωσιν, θὰ δυνηθῶμεν νὰ δράσωμεν ἀποτελεσματικῶς ὡς ποιμένες καὶ ἀπόστολοι.

Λέγεται, ὅτι ὁ ἐπισκεπτόμενος ἱερεὺς δημιουργεῖ ἐκκλησιαζομένους ἑνορίτας. Ἴσως αὐτὸ νὰ μὴ εἶναι ἀπόλυτον. Εἶναι βέβαιον ὅμως, ὅτι περιέχει μεγάλην δόσιν ἀληθείας.

Μόνον μερικαὶ ἀπόψεις τοῦ θέματος ἀνεπτύχθησαν εἰς τὸ ἄρθρον αὐτό. Ὑπάρχουν ἄλλαι ἀπόψεις, ποὺ χρειάζεται νὰ ἀναπτυχθοῦν. Ὁ συνεχῶς μεταβαλλόμενος τρόπος ζωῆς τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, ἡ ἀνάλογος προσαρμογὴ τῆς ποιμαντικῆς δραστηριότητος τοῦ ἱερέως καὶ ἡ χρῆσις συμπερασμάτων τῆς κοινωνιολογίας καὶ διαφόρων νέων τεχνικῶν μεθόδων ὑπ' αὐτοῦ, εἶναι μόνον ὀλίγα ἀπὸ τὰς ἀπόψεις τοῦ θέματος τῆς ποιμαντικῆς ἐπισκέψεως, ποὺ δὲν ἐξητάσθησαν. Ἡ παράλειψις των δὲν σημαίνει ὑποτίμησιν τῆς σημασίας των. Ἄλλὰ ὁ κύριος σκοπὸς αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου ἦτο νὰ ὑπογραμμίσῃ ὅτι ἡ βασικὴ χριστιανικὴ καὶ ὀρθόδοξος πεποιθήσις περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς διατηρήσεως τοῦ προσωπικοῦ τόνου εἰς τὸ ποιμαντικὸν ἔργον δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῆ.

Ἡ ποιμαντικὴ πεῖρα μᾶς προσφέρει ἄπειρα παραδείγματα, τὰ ὁποῖα ἀποδεικνύουν ὅτι ὁ κληρικὸς δύναται νὰ ἔχη οὐσιαστικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ζωῆς τῶν πιστῶν, μόνον ὅταν ἔχη ἄμεσον προσωπικὴν ἐπαφὴν καὶ σύνδεσμον μετ' αὐτῶν.

Η ΕΝ ΚΥΡΙΩ ΧΑΡΑ
ΩΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ
ΕΝ ΤΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΖΩΗ
ΤΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΙΕΡΕΩΣ
ΚΑΙ ΑΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΥΤΗΣ *

Ἄλλ' ἀκριβῶς ἡ ἱστορική αὐτὴ διαπίστωση, ὅτι ἡ θρησκεία τοῦ Ἰησοῦ εἶναι θρησκεία τῆς χαρᾶς, γεννᾷ δύο σοβαρὰ ἐρωτήματα: α) Ποῖαι εἶναι αἱ αἰτίαι καὶ αἱ ἀφορμαί, αἱ ὁποῖαι δίδουν πραγματικὴν καὶ ὑπαρξιακὴν ὑπόστασιν εἰς τὴν προτροπὴν αὐτὴν τοῦ θεοῦ Παύλου, καὶ αἱ ὁποῖαι δημιουργοῦν ἐπιτακτικὸν καθῆκον εἰς τὸν χριστιανὸν ἄνθρωπον νὰ εἶναι χαρούμενος; Καὶ β) Ποῖαι εἶναι αἱ προϋποθέσεις, ὑπὸ τὰς ὁποίας δύναται ὁ χριστιανὸς νὰ ζῆ τὴν χριστιανικὴν χαρὰν εἰς τὴν καθημερινὴν του ζωὴν;

Εἰς τὸ πρῶτον ἐρώτημα ἡ ἀπάντησις βάσει τῆς ἀγίας Γραφῆς εἶναι ἡ ἀκόλουθος:

2. Ὁ χριστιανὸς ἄνθρωπος ἔχει τὴν πρῶτην καὶ μεγίστην ἀφορμὴν νὰ χαίρῃ, διότι ἡῦρε καὶ κατέχει Ἐκεῖνον «Ὁν ἔγραψε Μωσῆς ἐν τῷ Νόμῳ» (Ἰωάν. α' 46). Αἰσθάνεται ἀνεκλάλητον χαρὰν, διότι ἀπέκτησε τὸν «πολύτιμον μαργαρίτην», τὸν Χριστὸν (Ματθ. ιγ' 46), «καὶ ἀφωρίσθη ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ» (Γαλ. α' 15). Ἀνήκει δηλαδὴ εἰς τὸν Χριστὸν καὶ εἶναι ἀδελφὸς τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἔτσι ἀνήκει εἰς τὸ «ἔθνος τὸ ἅγιον», εἰς τὸν λαόν, τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς «ἐξελέξατο εἰς περιποίησιν» (Α' Πέτρ. β' 9).

Ἄλλ' ἐὰν ἡ ἀλήθεια αὐτὴ δημιουργῇ προϋποθέσεις χαρᾶς εἰς τὸν χριστιανόν, διότι — ὅπως εἴπαμε — ἡῦρε τὸν πολύτιμον μαργαρίτην, τὸν Χριστὸν, διὰ τῆς πίστεως καὶ διότι διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἔγινε «βασιλεὺς καὶ ἱερεὺς τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ» κατὰ τὴν ὥραϊαν καὶ βαρυσήμαντον ἔκφρασιν τοῦ ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου (Ἄποκ. α' 6), πόσον πρέπει νὰ χαίρῃ ὁ ἱερεὺς, πού ἠξιώθη «λαβεῖν τὸν κλῆρον τῆς ὑψηλῆς διακονίας ταύτης» (Πράξ. α' 25)· νὰ ἴσταται δηλαδὴ μεσίτης μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, «ἵνα — ὅπως ἐπιγραμματικῶς λέγει ὁ Ἱ. Χρυσόστομος — τὰς ἐκείθεν δωρεᾶς κατὰ γων πρὸς ἡμᾶς καὶ τὰς παρ' ἡμῖν ἱκετηρίους ἀνάγων Ἐκεῖνω» καὶ τὸ σπουδαιότερον καὶ φρικτὸν «ἵνα λόγῳ καθέλκῃ τὸν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 562 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 19-20 τεύχους.

αίώνιον Λόγον καὶ ἀναιμάκτω τομῇ σῶμα καὶ αἷμα δεσποτικὸν τέμνη» κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον· νὰ εἶναι ὑπηρέτης τῶν ὑπερφῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ!

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ θεῖος Παῦλος εἶναι ὁ μεγαλύτερος κήρυξ ὄχι μόνον τῆς εὐχαριστίας πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τὴν ἀνυπολόγιστον ταύτην τιμὴν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐν Κυρίῳ χαρᾶς. «Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου πάντοτε περὶ ὑμῶν — ἔγραφε πρὸς τοὺς Κορινθίους — ἐπὶ τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ τῇ δοθείσῃ ὑμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅτι ἐν παντὶ ἐπλουτίσθητε ἐν αὐτῷ, ἐν παντὶ λόγῳ καὶ πᾶσι γνώσει, καθὼς τὸ μαρτύριον τοῦ Χριστοῦ ἐβεβαιώθη ἐν ὑμῖν» (Α' Κορ. α' 4-6).

Ὁ Παῦλος ἠσθάνετο ἀνέκφραστον εὐτυχίαν καὶ χαράν, διότι «ἠγυδόκησεν ὁ Θεὸς νὰ ἀφορίσῃ αὐτόν», νὰ τὸν ξεχωρίσῃ καὶ νὰ τὸν ἐκλέξῃ ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ διὰ νὰ τοῦ ἀποκαλύψῃ α) τὸν υἱὸν αὐτοῦ· καὶ β) νὰ τοῦ ἀναθέσῃ τὸ μοναδικὸν ἔργον «νὰ εὐαγγελισθῇ τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ εἰς τὰ ἔθνη» (Γαλ. α' 15).

Διὰ τὴν μεγάλην αὐτὴν τιμὴν καὶ τὴν πλουσίαν καρποφορίαν τῆς ἀποστολικῆς του διακονίας ἐπληροῦτο ἡ ψυχὴ του ἀπὸ ἀνεκλάλητον πνευματικὴν χαράν. Τὴν χαράν δὲ αὐτὴν βλέπομεν νὰ ἐκφράζῃ καὶ πρὸς τοὺς Ἐφεσίους γράφων: «Διὰ τοῦτο κἀγώ, ἀκούσας τὴν καθ' ὑμᾶς πίστιν ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀγάπην εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, οὐ παύομαι εὐχαριστῶν ὑπὲρ ὑμῶν μνεῖαν ὑμῶν ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου» (Ἐφεσ. α' 15-16).

Ἰδοῦ, λοιπόν, αἱ αἰτίαι καὶ αἱ ἀφορμαὶ τῆς χριστιανικῆς ἡμῶν χαρᾶς καὶ τὸ περιεχόμενον τῆς συστάσεως αὐτῆς τοῦ θεοῦ Παύλου, «λοιπόν, ἀδελφοί, χαίρετε», τοῦ ἀπηύθυνε πρὸς τοὺς Κορινθίους.

* * *

Ποῖαι ὅμως εἶναι αἱ προϋποθέσεις, αἱ ὁποῖαι δύνανται νὰ δημιουργήσουν τὴν ἐσωτερικὴν αὐτὴν χαράν, τὴν ὁποῖαν ὁ θεῖος Παῦλος παραγγέλλει;

3. Ἡ ἀπάντησις εἶναι: ὅτι ἡ ἐν Κυρίῳ χαρὰ δὲν εἶναι ἐν πρώτοις ἐπίκτητον ψυχολογικὸν στοιχεῖον τοῦ ψυχικοῦ μας κόσμου, τὸ ὁποῖον δύνανται νὰ γεννηθῇ ἐντὸς μας, τροφοδοτούμενον ἔστω καὶ μὲ τὰ ὑψηλότερα καὶ εὐγενέστερα ἰδανικὰ τῆς ζωῆς μας, μὲ εὐγενεῖς μόνον ἐλπίδας. Οὔτε δύνανται νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ κατάρκτησις τῆς — ὡς εἰς τὸν πρόλογον εἶπομεν — δι' ὑλικῶν μέσων, ἀλλὰ διὰ πνευματικῶν μόνον, διὰ τῆς χριστιανικῆς δηλαδὴ ἀρετῆς. Καὶ τοῦτο, διότι ἀπλούστατα ἡ ἐν Κυρίῳ χαρὰ εἶναι καρπὸς καὶ ἀποτέλεσμα μόνον τῆς γνησίας ἐν Χριστῷ ζωῆς.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΙΩΑΝΝΗΣ ΨΑΡΡΑΣ

Ἀναμνήσεις τῆς Κατοχῆς

Ο Π. ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ ΛΕΙΜΩΝΟΣ *

«Δὲν ἐγκαταλείπω τὸ ποιμνιόν μου».

Εἶχε πλήρη ἀντίληψι τοῦ ψυχικοῦ μας κόσμου καὶ μᾶς ἐπροστάτευε, ὅπως ἡ κλῶσα φροντίζει τὰ πουλάκια της, κάτω ἀπὸ τὰ προστατευτικὰ φτερά της.

Ἔτσι ἀκριβῶς ζέσταινε καὶ ἐκεῖνος τὴν πίστι μας, πού ξανάρχιζε καὶ πάλι νὰ ξυπνᾷ μέσα στὶς ψυχές μας.

Τίποτε, ποτέ, δὲν ἐκλόνισε τὴν πίστι του. Ἦταν ἀπόλυτος καὶ δὲν χωροῦσε συμβιβασμὸς μὲ ὅ,τι δὲν εἶχε ὡς βάσιν τὴν ἠθική, τὴν ἀλήθειαν, τὸν Χριστόν.

Ἄβυσσος, ἀλήθεια, σωστὴ ἐχώριζε τοὺς δύο κόσμους, τὸν δικό του καὶ τὸν δικό μας.

Σύνδεσμος, θὰ ἔλεγε κανεὶς, μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἐκεῖνος.

Δὲν θὰ περάσῃ πολὺς καιρὸς καὶ θ' ἀλλάξῃ καὶ στὸ στρατόπεδο ἡ κατάστασι.

Τὸ ἐνδιαφέρον πού δείχνει τώρα ὁ Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης, θ' ἀφήσῃ ἐποχὴν.

Ἄλλὰ καὶ ὁ πατὴρ Ἡγούμενος δὲν μένει ἀργός. Κινεῖ γῆν καὶ οὐρανόν. Ἐγράφε συνεχῶς ἐπιστολὰς παρακλητικὰς, ἀλλὰ καὶ σὲ ἔντονον ὕφος.

Ζητᾷ καὶ ἀπαιτεῖ κάθε δυνατὴ βοήθεια γιὰ τοὺς πεινασμένους καὶ ψωριασμένους κρατουμένους.

Νὰ σκεφθῇ κανεὶς, ὅτι ἡ μοναδικὴ τροφὴ καθημερινῶς ἦτανε νερόβραστο σπανάκι!

Πολὺ σύντομα ὅμως ἀρχίζουν νὰ καταφθάνουν τρόφιμα ἐνδύματα καὶ πάσης φύσεως πράγματα πρὸς ἀνακούφισιν τῶν φυλακισμένων.

Καὶ ὅλα ἤρχοντο γιὰ ἐκεῖνον προσωπικῶς. Μὲ τὸ δίκαιο, ἀλήθεια, χέρι ἔκανε τὴν διανομὴ! Καὶ τὸ βράδυ, κατάκοπος, ἀλλὰ γεμᾶτος ἀγαλλίασι, πού μπόρεσε καὶ τὴν ἡμέρα αὐτὴ νὰ βοηθήσῃ αὐτοὺς πού ὑπέφεραν.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 577 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 19-20 τεύχους.

Μᾶς προσέφερε πλεῖστα ὅσα πνευματικὰ ἀγαθὰ, ἀλλὰ δὲν ὑστεροῦσε καὶ σὲ ὑλικὰ ἀγαθὰ.

Ἄνεκτίμητες ὑπηρεσίες μᾶς προσέφερε, χάρις σ' ἐκεῖνον, καὶ ἡ ἀδελφή του — κ. Βαλσαμῆ — κάτοικος Θεσσαλονίκης.

Ἔθεσε ὅλην τῆς τὴν οἰκογένεια στὴ διάθεσί μας. Γιατὶ ἐκεῖνος τῆς τὸ ἐζήτησεν.

Οἱ ἔγνοιες οἱ δικές μας δὲν μᾶς ἄφηναν νὰ σκεφθοῦμε καὶ τοὺς ἄλλους.

Δὲν εἶχαμε τότε συνειδητοποιήσει τὸ μέγεθος τῶν φροντίδων καὶ κόπων τῆς χριστιανικῆς αὐτῆς οἰκογενείας.

Ἐπὶ 16 ὁλόκληρους μῆνες, πού μείναμε στὸ στρατόπεδο Παύλου Μελά, μᾶς ἐτοίμαζε καὶ μᾶς κουβαλοῦσε φαγητὸ γιὰ τὴ συντροφιά μας, 9 ἄτομα.

Ἐπαίρνε τὰ ρούχα μας καὶ μᾶς τὰ ἔφερε πλυμένα καὶ σιδερωμένα.

Ἡ δική μας φροντίδα περιορίζετο στὸ νὰ ζητᾶμε στὸ τέλος τῆς ἐβδομάδος τὸν λογαριασμὸ τῶν δαπανηθέντων ὑλικῶν.

* * *

Στὸ στρατόπεδο ἡ ζωὴ κυλᾷ κατὰ ἓνα περίεργο καὶ τραγικὸ τρόπο.

Ἦστερα ἀπὸ τὴν πρώτη ἐκτέλεσι—1.3.43—γιὰ τίποτε πιά δὲν εἴμαστε σίγουροι.

Πάλι ἀπὸ τὴν ἀρχή. Καινούργια βάσανα. Μᾶς τρώει τὸ σαράκι τῆς ἀβεβαιότητος.

Τὸ κάθε τι μᾶς τρομάζει.

«Μήπως θὰ ἔλθῃ καὶ ἡ δική μας σειρὰ κάποτε;».

Ὁ πατὴρ Ἠγούμενος χωρὶς νὰ μᾶς τὸ ἔλεγε καθαρά, μᾶς προειδοποιοῦσε:

—«Νὰ εἶσθε πάντοτε ἑτοιμοί. Νὰ ἐλπίζετε. Νὰ προσεύχεσθε. Νὰ πιστεύετε».

Γι' αὐτό, χωρὶς πολλὰ νηστεῖες, πολὺ συχνὰ μᾶς κωιωνοῦσε τοῦ Ποτηρίου τῆς Ζωῆς.

Καὶ περνᾶνε οἱ μέρες, οἱ μῆνες κι ἀρχίζουμε νὰ συνηθίζουμε καὶ στοὺς σκοτωμούς.

Ὁ κίνδυνος γαλβανίζει τὶς καρδιές μας καὶ κάθε ἐκτέλεσι τὴν παίρνομε σὰν κάτι, πού δὲν μποροῦσε νὰ μὴ γίνη.

ΑΙ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΜΗΤΕΡΕΣ

ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ*

Ἄλλὰ ἡ διὰ τῆς ἀγωγῆς τῶν τέκνων συμβολὴ τῆς Ἑλληνίδος δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὴν προπαρασκευὴν διὰ τὴν διὰ τῶν ὄπλων ἐπανάστασιν. Βοηθεῖ καὶ συντελεεῖ εἰς τὴν διαιώνισιν τοῦ πνευματικοῦ πλοῦτου τῆς Χώρας, τῆς ἑλληνικῆς παιδείας. Σπουδάζει αὐτὴν ὅσον τῆς εἶναι δυνατὸν καὶ ἐμψυτεῖ μεγίστον πρὸς τοῦτο ζῆλον εἰς τὰ παιδιά της, τὴν πνευματικὴν ἀνοδὸν τῶν ὁποίων παρακολουθεῖ καὶ κατευθύνει.

Οὕτω ἡ Ρωξάνδρα, μητέρα τοῦ Ἀλεξ. Μαυροκορδάτου, ὑπῆρξε μαθήτρια τοῦ σοφοῦ λογοθέτου Ἰωάννου Καρυοφύλλη, ἥτο δὲ τόσο μορφωμένη, ὥστε οἱ εὐρωπαῖοι περιηγηταί, οἱ ὅποιοι ἔφθανον εἰς Κων/πολιν, τὴν ἐθαύμαζον διὰ τὰς βαθεῖας γνώσεις της, τὴν εὐρυμάθειαν καὶ τὴν ἑλληνομάθειάν της. Χάρις εἰς τὴν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 574 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 19-20 τεύχους.

Περνᾶνε οἱ Ἑβραῖοι ἀπὸ τὸ στρατόπεδο, γιὰ τὸ τελευταῖο τους ταξίδι, δίνοντας σειρὰ καὶ σὲ μᾶς νὰ τοὺς ἀκολουθήσουμε.

Ἀρχίσαμε πιά νὰ τὸ θεωροῦμε σίγουρο, ὅτι καὶ μεῖς θὰ ταξιδεύουμε γιὰ τὴν Γερμανία.

Ὁ καημένος ὁ Ἠγούμενος πετάει τὸ στρῶμα ἀπὸ τὸ κρεβάτι του.

—Γιατί, τὸν ἐρωτῶ, τὸ κάνεις αὐτό;

—«Ἐκεῖ πού θὰ πᾶμε, δὲν ξέρουμε τί θὰ βροῦμε καὶ ποῦ θὰ κοιμώμαστε. Πρέπει νὰ συνηθίζουμε ἀπὸ τώρα».

Αὐτὴ ἦταν ἡ ἀπάντησί του.

Ὁ Μητροπολίτης ὅμως Θεσσαλονίκης δὲν ἐμείωσε τὸ ἐνδιαφέρον του.

Φοβᾶται πὼς ὁ χαμὸς τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου θ' εἶναι μεγάλη ἀπώλεια. Ἐνα πλῆγμα γιὰ τὴν Ἐκκλησία.

Καταφέρει νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπ' αὐτὴν τῇ δοκιμασίᾳ.

Ὅμως χαμένος κόπος. Ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δέχεται.

—«Δὲν ἐγκαταλείπω ἐγὼ τὸ ποιμνιόν μου. Αὐτὴ ἡ στιγμή ἀκριβῶς εἶναι πού με ἔχει περισσότερο ἀνάγκη».

Καὶ μᾶς ἀκολουθῆσε στὰ καταναγκαστικά ἔργα τῆς Γερμανίας.

ΔΗΜ. ΚΑΛΛΙΓΕΡΗΣ

μητέρα του ό 'Αλέξανδρος έξεπαιδεύθη άρτίως εις Κων/πολιν και έπειτα εις Πάδοβαν.

'Εξάιρετος ή φυσιογνωμία τής 'Ελισάβετ Σενιέ (κατά τόν πατέρα της Λομάκα). Διαμένει εις τό Παρίσι. 'Υπήρξεν ή όδηγός του Γάλλου περιηγητου Αύγουστίνου Γκύς διά τό έργον του σχετικώς με τούς 'Ελληνας. Εις τās δημοσιευομένας έπιστολάς της άποκαλύπτεται ή άπέραντος μόρφωσίς της, τό έρευνητικόν της πνεύμα και ή βαθεΐα έθνική της συνειδήσις. «'Ο παραλληλισμός που κάνετε εκείνου του έθνους, που έφθασεν εις τόσην λαμπρότητα, με τούς σημερινούς 'Ελληνας, ύποδουλωθέντας από ένα λαόν βάρβαρον, γράφει εις τόν Γκύς, είναι πράξις τής μεγαλυτέρας δικαιοσύνης... 'Η σύγχρονος 'Ελλάς, άφοϋ έχασε τήν έλευθερίαν της, δέν έχει πλέον καλλιτεχνήματα. 'Αλλά ή φύσις, που δέν είναι μητρυιά, τής έχει επιφυλάξει τό πνεύμα... και τόν χαρακτήρα της, στοιχεΐα, τά όποΐα βοηθούμενα από τήν έλευθερίαν, θά έκαναν νά αναγεννηθούν εις τά κέντρα της οι ίδιοι άνδρες και αι ίδιοι άρεται». Δέν ήτο άρκετή ή σοφία διά τήν μελέτην της. 'Εχρειάζετο και πνεύμα έλληνικόν, ίκανόν νά εισδύση εις τά φαινόμενα και νά φθάση εις τήν πηγήν των έλληνικων εκφράσεων. Εις τό σπίτι της συνεκεντροϋντο άνδρες, όπως ό Παλισσό, ό Συάρ, ό Λεμπρέν κ.ά. 'Η κ. Σενιέ έμπνέει και έμψυχώνει με τό λεπτόν της πνεύμα, με τās άπέραντους γνώσεις της, με τήν έλληνικήν της θερμότητα τόν εκλεκτόν αυτόν κύκλον... 'Αλλά τό λαμπρότερον έργον τής 'Ελισάβετ είναι ή καλλιέργεια του έλληνικου ιδεώδους εις τό πνεύμα του μεγάλου υιοϋ της, του 'Ανδρέα Σενιέ. Πρώτος ό Σενιέ εις τήν ιστορίαν τής γαλλικής ποιήσεως ώδήγησε τό διψών ευρωπαϊκόν πνεύμα πέραν των ρωμαϊκων κρουων, όπου όλοι έως τότε έσταματοϋσαν, προς τήν έλληνικήν Κασταλίαν. 'Η ποιήσις του άποτελει διά τά γαλλικά γράμματα ένα σταθμόν και νέαν άφετηρίαν. Οι Γάλλοι σύγχρονοι του Σενιέ διαβάζουν τούς παλαιότερους των και φθάνουν μέχρι των Ρωμαίων... Μερικοί άγνοουν έντελώς τούς 'Ελληνας. Μόνος ό 'Ανδρέας Σενιέ μεταξϋ όλων αισθάνεται τά μάτια του νά πλημμυρίζουν από τήν έλληνικήν ωραιότητα... 'Ανάμεσα εις τήν γενεάν του 1785-1790 όμιλει εις λαμπράν γαλλικήν ένας σύγχρονος του 'Ομήρου ή του Θεοκρίτου. Αυτό τό θαύμα όφείλεται εις τήν ελληνίδα εκείνην από τήν Κων/πολιν, που έπίστευεν ότι με τήν άνάκτησιν τής έλευθερίας θά ήμποροϋσαν νά αναγεννηθούν εις τά ελληνικά κέντρα 'Ελληνες άξιοι των πατέρων των. Εΐχεν ήδη αυτή ή ίδια δώσει εις τόν κόσμον ένα τοιοϋτον 'Ελληνα και αυτή κατώρθωσε νά στρέψη τό πνεύμα του προς τās ελληνικάς κορυφάς.

ΟΓΔΟΟΝ ΙΕΡΑΤΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ

ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ

Τὴν 18ην καὶ 19ην Σεπτεμβρίου ἐπραγματοποιήθη εἰς Ναύπλιον καὶ Ἄργος τὸ ἐτήσιον συνέδριον τῶν ἐφημερίων τῆς Ἱεραῆς Μητροπόλεως Ἀργολίδος.

Εἰσηγηταὶ τῶν θεμάτων ἦσαν Κληρικοί, κατέχοντες καιρίας θέσεις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ζηλωταὶ καὶ εὐρείας μορφώσεως, ἀνταποκριθέντες προθύμως εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἀργολίδος κ. Χρυσοστόμου.

Τὴν πρώτην ἡμέραν, Τρίτην 18-9-1973, ἐτελέσθη Ἀρχιερατικὴ Θ. Λειτουργία εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ἱερὸν Ναὸν Ἀγίου Γεωργίου Ναυπλίου ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου, συμπαραστατουμένου ὑπὸ Ἱερέων, ὅστις καὶ ὠμίλησε πρὸς τοὺς Συνέδρους μὲ θέμα: «τὸ ὕπος γίνου τῶν πιστῶν ἐν παῖσι».

Μετὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν ἤρχισαν αἱ ἐργασίαι τοῦ Συνεδρίου. Εἰς τὴν ἔναρξιν παρέστησαν καὶ ὠμίλησαν, ἀπευθύναντες χαιρετισμὸν πρὸς τοὺς Συνέδρους—Ἱερεῖς, οἱ κ. κ. Στρατιωτικὸς Διοικητὴς Ἀργολίδος, ὁ Διοικητὴς Χωροφυλακῆς Ἀργολίδος, ὁ κ. Δήμαρχος Ναυπλιέων, ὁ Ἐπιθεωρητὴς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως Ἀργολίδος καὶ ὁ Ἐπιθεωρητὴς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως Ναυπλίας.

Ἡ Σενιέ μᾶς ὀδηγεῖ νὰ φαντασθῶμεν τὴν Ἑλληνίδα καὶ εἰς μίαν ἄλλην περιοχὴν ἐκτὸς τοῦ γεωγραφικοῦ χώρου τῆς Ἑλλάδος, τὴν Ἑλληνίδα τῆς διασποράς.

Ἰσαξία περίπου ἢ προσφορὰ τῆς Ἰσαβέλλας Ἀλπρίτζι Θεοτόκη. Καταγομένη ἐκ Κερκύρας θριαμβεῦει τὸν καιρὸν αὐτὸν εἰς Ἑνετίαν. Τὸ τεχνοκρατικὸν ἢ ιστοριοδιφικὸν ἔργον τῆς ἐνδιαφέρει τὸν παγκόσμιον φιλολογικὸν κύκλον. Τὸ σαλόνι τῆς εἰς τὴν Ἑνετίαν εἶναι τὸ κέντρον ὅλων τῶν ἐξαιρετικῶν φυσιογνωμιῶν τῆς ἐποχῆς τῆς... Τὸ σπῆτι τῆς γίνεται τόπος προσκυνήματος... Τὸ 1816 τὴν ἐγνώρισεν ὁ λόρδος Μπάυρον καὶ γράφει εἰς μίαν ἐπιστολὴν τοῦ πρὸς τὸν Θωμᾶν Μούαρ: «Ἡ κόμησσα Ἀλμπρίτζι... εἶναι ἡ κυρία Στάελ τῆς Ἑνετίας. Δὲν εἶναι νέα, ἀλλὰ εἶναι πολὺ μορφωμένη, καλὴ, μετριόφρων καὶ πολὺ εὐγενικὴ πρὸς τοὺς ξένους...». Τὸ σπῆτι τῆς γίνεται τόπος ἐπαφῆς τῶν ἐπιφανῶν Ἑλλήνων καὶ διαπρεπῶν Εὐρωπαίων ποὺ διαβαίνουν ἀπὸ τὴν Ἑνετίαν.

(Συνεχίζεται)

ΧΡΥΣΑΝΘΗ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΙΔΟΥ

Μετά τὴν ἀποχώρησιν τῶν Ἐπισήμων, ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἄρχιμ. π. Γεώργιος Καψάνης, εἰσηγήθη τὸ θέμα: «Ἐξομολογήσεις καὶ Θ. Κοινωνία διὰ τοὺς ποιμένους καὶ τὸ ποίμνιον». Ὁ ὁμιλητὴς ἀνέπτυξεν ὅτι τὰ Ἱερὰ Μυστήρια, κατ'ἐξοχὴν δὲ τὸ τῆς Θείας Εὐχαριστίας, φέρουν τὸν Χριστὸν παρόντα, τὴν ἔνωσιν μὲ τὸν Χριστὸν καὶ μὲ τοὺς ἀδελφούς, τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐνότητος ἐν τῇ Θεανθρωπίνῃ κοινωνίᾳ, τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἡ Θεία Εὐχαριστία εἶναι τὸ Μυστήριον τῆς ἐνότητος, τῆς θυσίας, εἶναι ἡ εὐχαριστηριακὴ σύναξις, ἡ Ἀνάστασις, ἡ Πεντηκοστή, ἡ Μεταμόρφωσις, τὸ Πάσχα, δηλ. ἡ διάβασις ἀπὸ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν, γάμος, ἥτοι ἔνωσις τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Χριστοῦ, σύναξις Θεοῦ, ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων, ὅπως κηρύσσουν οἱ Ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ Μυστήριον τῆς Μετανοίας καὶ Ἐξομολογήσεως εἶναι τὸ γκρέμισμα τοῦ τείχους, ἡ συμφιλίωσις τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεὸν καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ Θεοῦ, τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, τοὺς ἀδελφούς, εἶναι ἡ προϋπόθεσις τῆς Θείας Εὐχαριστίας.

Ἐν συνεχείᾳ, ὁ πανοσ. Ἄρχιμ. π. Καλλίνικος Καροῦσος, Ἱεροκέρυξ Ἀθηνῶν, εἰσηγήθη τὸ θέμα: «Ἡ κοινωνικὴ πρόνοια κατὰ τὴν Ὁρθόδοξον χριστιανικὴν διδασκαλίαν». Ὁ ὁμιλητὴς ἐν ἀρχῇ ἀνέπτυξεν ὅτι τὸ θεολογικὸν ὑπόβαθρον τῆς κοιν. προνοίας εἶναι διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἡ Ἀγάπη, ὅπως τὴν παρουσιάζει ὁ Κύριος εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰ συγγράμματά των. Εἶναι Θεοκεντρικὴ ἀρετὴ, ὄχι «ἀνθρωπισμός, μὲ τοὺς νοσηροὺς του συναισθηματισμοὺς καὶ τὰς παθολογικὰς του μορφάς. Ἡ Ἐκκλησία βλέπει τὸν ἀνθρώπον ὡς ψυχοσωματικὴν ἐνότητα καὶ προσφέρει πρῶτον τὴν πνευματικὴν τροφήν, τὸν Χριστὸν, καὶ κατόπιν τὴν σωματικὴν τροφήν, τὸ ἔλασσον. Τὸ ἔργον εἶναι βαρὺ, δύσκολον καὶ χρειάζεται ζῆλος, θυσία, προγραμματισμός.

Τὴν μεσημβρίαν, εἰς τὸ κτίριον τοῦ Οἰκοτροφείου Ἀρρένων, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης, εἰς ἀτμόσφαιραν ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ χαρᾶς, παρέθεσε γεῦμα εἰς τοὺς εἰσηγητὰς καὶ τοὺς Συνέδρους.

Τὸ ἀπόγευμα, εἰς τὸν Ἱερὸν Ναόν, ὁ πανοσιολ. Ἄρχιμ. Χριστόδουλος Παρασκευαΐδης, Γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, εἰσηγήθη τὸ θέμα: «Ἡ ἀγωγή τῆς νεότητος κατὰ τὴν Ὁρθόδοξον Χριστιανικὴν διδασκαλίαν». Ὁ ὁμιλητὴς προέβη εἰς διαπιστώσεις ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῆς σημερινῆς νεότητος, τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῶν ἄλλων Χωρῶν, καὶ ἐν συνεχείᾳ ἔκαμε προτάσεις, γενικὰς καὶ εἰδικὰς, περὶ τῆς δράσεως τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν

προστασίαν, τὴν πνευματικὴν τροφοδοσίαν καὶ τὴν πρόοδον τῶν παιδιῶν τῆς πατρίδος μας.

Ἐν συνεχείᾳ, ὁ πανοσιολ. Ἀρχιμ. π. Ἀνθιμος Ρούσσας, Δ/ντῆς Ὑπηρεσιῶν Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἰσηγήθη τὸ θέμα: «Αἱ αἰρέσεις καὶ δὴ οἱ Χιλιασταὶ ὡς κίνητρον δραστηριότητος τῶν ποιμένων». Ὁ ὁμιλητὴς ἐξήτασε τὸ θέμα ὄντολογικῶς καὶ δεοντολογικῶς, ἀνεφέρθη εἰς τὸν χαρακτῆρα, τὰς κακοδοξίας καὶ τὰ προβλήματα τοῦ Χιλιασμοῦ καὶ ὑπέδειξε τοὺς τρόπους ἀντιμετώπισεως καὶ ἐξουδετερώσεως τῶν αἰρέσεων.

Αἱ ἐργασίαι τοῦ Συνεδρίου ἐπανελήφθησαν ἐν Ἀργεὶ τὴν ἐπομένην, Τετάρτην 19-9-1973, εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν Ἁγίας Φωτεινῆς—κτίριον τῆς Χριστ. Ἐστίας Νεανίδων Ἀργους—εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης συμπαραστατούμενος ὑπὸ Ἱερέων ἐτέλεσε τὴν Θείαν Λειτουργίαν καὶ ὠμίλησε πρὸς τοὺς συνέδρους Ἱερεῖς.

Μετὰ τὴν Θείαν Λειτουργίαν, οἱ παρευρεθέντες κ. κ. Δήμαρχος Ἀργους, Δ/ντῆς Ὑποδ/σεως Χωρ/κῆς Ἀργους καὶ Ἐπιθεωρητῆς Δημοτικῆς Ἐκπ/σεως Ἀργολίδος, ἀπηύθυναν χαιρετισμὸν πρὸς τοὺς συνέδρους.

Μετὰ τὴν ἀποχώρησίν των, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης εἰσηγήθη τὸ θέμα: «Ἡ ἐνότης μετὰ ξὺ τῶν κληρικῶν», τονίσας τὴν ἀνάγκην τῆς ὀλοκληρωτικῆς ἀφοσιώσεως αὐτῶν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀγάπης ὡς βασικῆς, θεμελιακῆς ἀρετῆς, ὡς προϋποθέσεων διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐνότητος καὶ τῆς συνεργασίας διὰ τὴν καρποφορίαν τοῦ Ἱεροῦ αὐτῶν ἔργου. Ἐν συνεχείᾳ, ἀνεφέρθη εἰς ὠρισμένα σημεῖα τῶν γενομένων τὴν προηγουμένην εἰσηγήσεων καὶ ἔδωσε σχετικὰς κατευθύνσεις, ὁδηγίας καὶ συμβουλίας.

Τέλος, ἀφοῦ ἐγένετο σχετικὴ συζήτησις ἐπὶ διοικητικῶν καὶ ὑπηρεσιακῶν θεμάτων, εἰσηγουμένου τοῦ Γενικοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου, συνεκροτήθη γενικὴ συνέλευσις τῶν μελῶν τοῦ Ἱερατικοῦ Συνδέσμου, καθ' ἣν, μετὰ τὴν ἔκθεσιν πεπραγμένων, ἐξελέγη διὰ ψηφοφορίας νέον Διοικητικὸν Συμβούλιον.

Τὸ Ἱερατικὸν Συνεδριον ἔληξε μὲ προσευχὴν εὐχαριστήριον πρὸς τὸν δωρεοδότην Θεόν, διότι ἐχάρισεν εἰς τὴν Μητρόπολιν τῆς Ἀργολίδος καὶ ἐφέτος τὴν εὐλογίαν Του ἐπὶ τῇ συνάξει τῶν ἐφημερίων μὲ πολλὰς διὰ τοὺς Συνέδρους ὠφελείας.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΙΚΗ ΤΟΥ ΚΗΡΥΓΜΑΤΟΣ*

Η ΠΕΡΙΚΟΠΗ

Μάρκ. η' 34. Εἶπεν ὁ Κύριος· "Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖτω μοι.

35 "Ὅς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὅς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου, οὗτος σώσει αὐτήν. 36 Τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπον, ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; 37 Ἡ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; 38 "Ὅς γὰρ ἐὰν ἀπαισχυθῇ με καὶ τοὺς ἐμούς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἀμαρτωλῷ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυθῆσεται αὐτόν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων. θ' 1 Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσὶ τινες τῶν ᾧδε ἐστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Α'. Κατώτεραι ὀμιλίαι.

1η

Πρόλογος: Σύντομος ἀφήγησις τῶν ἀμέσως πρὸ τῆς περικοπῆς ἐξιστορουμένων.

Μέρος πρῶτον: 1) Ἑρμηνεία τοῦ η' 34. 2) Ἀγὼν κατὰ τοῦ κακοῦ ἑαυτοῦ μας. 3) Νὰ ἐξαγνίσωμεν τὸ ἐσωτερικόν μας.

Μέρος δεύτερον: 1) Ἑρμηνεία τοῦ η' 35-37. 2) Ἔχομεν ψυχὴν. 3) Νὰ ἐνδιαφερώμεθα δι' αὐτήν.

Μέρος τρίτον: 1) Ἑρμηνεία τοῦ η' 38-θ' 1. 2) Ἀνήκομεν εἰς τὸν Κύριον. 3) Συνεπῶς, νὰ ὁμολογῶμεν τὴν πίστιν μας.

Ἐπίλογος: Μὲ ἐξαγνισμένον τὸν ἐσωτερικόν μας κόσμον, μὲ καθαρὰν τὴν ψυχὴν μας καὶ μὲ τὴν ὁμολογίαν τῆς πί-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 580 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 19-20 τεύχους.

στεώς μας θ' ἀξιώθωμεν νὰ ἴδωμεν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ νὰ κυριαρχῇ ἐπὶ τῆς γῆς.

2α

Πρόλογος: Δὲν ἀρκεῖ τὸ ὅτι εἴμεθα πιστοί. Πρέπει νὰ εἴμεθα καὶ καλοὶ χριστιανοί.

Μέρος πρῶτον: 1) Ἑρμηνεία τοῦ ἡ' 34-37. 2) Ἐκτίμησις ὑλικῶν καὶ πνευματικῶν. 3) Νὰ προτιμῶμεν τὰ πνευματικά.

Μέρος δεύτερον: 1) Ἑρμηνεία τοῦ ἡ' 38-θ' 1. 2) Προβολὴ τῆς πίστεως. 3) Νὰ εἴμεθα ὑπερήφανοι, διότι εἴμεθα χριστιανοί. Ἐπίλογος: Μὲ τὴν κατάκτησιν τῶν πνευματικῶν καὶ τὴν προβολὴν τῆς πίστεώς μας θὰ εἴμεθα οἱ ὠλοκληρωμένοι χριστιανοί. Εἰς τοῦτο θὰ μᾶς βοηθήσῃ καὶ ὁ σταυρὸς τοῦ Κυρίου.

Β' Αἰ ἀνώτεροι ὀμιλίαι.

1η. Ἀπάρνησις τοῦ ἁμαρτωλοῦ μας κόσμου. «Ὅστις θέλει... ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν».

Πρόλογος: Θέλομεν τὴν πρόοδον, ποθοῦμεν τὴν εὐτυχίαν, ἐπιζητοῦμεν τὴν σωτηρίαν; Ἄς ἀπαρνηθῶμεν τὸν ἑαυτόν μας, τὴν ζωὴν μας, τὸ περιβάλλον μας.

Κύριον μέρος: 1) Ἀπάρνησις τοῦ ἁμαρτωλοῦ μας ἑαυτοῦ.

α') Περικοπὴ ἡ' 34: «Ὅστις θέλει ὀπίσω μου...».

β') Ν' ἀποβάλωμεν τοὺς πονηροὺς διαλογισμοὺς καὶ τὰς κακὰς ἔξεις.

2) Ἀπάρνησις τῆς ἁμαρτωλῆς ζωῆς.

α') Περικοπὴ ἡ' 35: «Ὅς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν...».

β') Νὰ παραμερίσωμεν τὰ ὑλικά ἀγαθὰ τὰς ἁμαρτωλὰς ἀπολαύσεις.

3. Ἀπάρνησις τοῦ ἁμαρτωλοῦ περιβάλλοντος.

α') Περικοπὴ ἡ' 38: «Ὅς γὰρ ἐὰν ἀπαισχυνηθῇ...».

β') Ν' ἀπαρνηθῶμεν τοὺς κακοὺς συγγενεῖς, τὸ φαῦλον περιβάλλον.

Ἐπίλογος: Ν' ἀπαρνηθῶμεν τὸν κόσμον τῆς ἁμαρτίας, ποὺ εὐρίσκεται μέσα μας καὶ γύρω μας, διὰ νὰ ζήσωμεν κατὰ Χριστόν, «ἵνα ἴδωμεν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει».

2α. Ἀκόλουθοι τοῦ Κυρίου. «Ὅστις θέλει... ἀκολουθεῖτω μοι».

Πρόλογος : Μεγάλη ὑπόθεσις νὰ εἴμεθα ἀκόλουθοι τοῦ Βασιλέως τῶν βασιλέων. Ἀκόλουθοι εἰς τὸν δρόμον τοῦ Γολγοθᾶ, εἰς τὸν βωμὸν τῆς θυσίας καὶ εἰς τὴν οὐράνιον βασιλείαν.

Κύριον μέρος :

1) Εἰς τὸν δρόμον τοῦ Γολγοθᾶ.

α') Περικοπή η' 34: «Ὅστις θέλει ὀπίσω μου...». β') Μὲ τὸν σταυρὸν ἐναντίον τοῦ κακοῦ. γ') Μὲ τὸν σταυρὸν διὰ τοὺς ἄλλους.

2) Εἰς τὸν βωμὸν τῆς θυσίας.

α') Περικοπή η' 35: «Ὅστις γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν...». β') Ἐπὶ τοῦ σταυροῦ διὰ τὸν Χριστόν. γ') Ἐπὶ τοῦ σταυροῦ διὰ τὸ εὐαγγέλιον.

3) Εἰς τὴν οὐράνιον βασιλείαν.

α') Περικοπή η' 38-θ' 1. β') Μὲ τὸν σταυρὸν μακρὰν τοῦ διαβόλου. γ') Μὲ τὸν σταυρὸν μετὰ τῶν ἀγγέλων.

Ἐπίλογος : Αἶροντες ἐπὶ τοῦ ὤμου τὸν σταυρὸν, ἄς ἀκολουθήσωμεν τὸν Κύριον. «Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖτω μοι».

(Συνεχίζεται)

ΑΡΙΣΤΟΔΗΜΟΣ Χ. ΖΑΓΚΑΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Οἱ συνδρομηταὶ τῶν Περιδικῶν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» καὶ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ» παρακαλοῦνται, ὅπως πᾶσαν ἀλλαγὴν διευθύνσεως τῶν γνωστοποιουῶν ἀμέσως εἰς τὰ Γραφεῖα τῶν ὡς εἴρηται Περιδικῶν, Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθῆναι Τ. 140, δι' ἐπιστολῆς τῶν, σημειουμένης ἀπαραίτητως τῆς παλαιᾶς διευθύνσεως, ἵνα καταστῇ δυνατὴ ἡ κανονικὴ ἀποστολὴ τῶν φύλλων.

ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΨΑΛΜΟΥΣ *

Εἰς τοὺς τελευταίους αὐτοὺς στίχους, ὁ ἱερός Χρυσόστομος δίδει τὴν αὐτὴν σχεδὸν ἐξήγησιν, μὲ τὰ ἀκόλουθα: «Τί δέ ἐστιν ἐπὶ τὸ αὐτό; συνηγμένος πρὸς ἑμαυτὸν, φησί, συνεστραμμένος οὐ σχιζόμενος εἰς μυρίας φροντίδας· οὐ δὲ τὰ τοῦ δεϊνὸς μεριμνῶν, ἀλλὰ τὰ ἑμαυτοῦ λογιζόμενος». Καὶ συνεχίζει: «Τῇ τῶν μελλόντων ἐλπίδι καὶ προσδοκίᾳ τῇ εἰς σέ, πάντα μου τὰ πάθη κατέστειλα· τί δὲ ἐστὶ τὸ κατὰ μόνας; τῶν πονηρῶν χωρὶς· τὴν γὰρ εἰρήνην ταύτην κατώρθωσα, φησὶν, πρὸς σέ, κατὰ μόνας οἰκῶν καὶ φεύγων τοῖς διεφθαρμένοις».

Ὁ Γρηγόριος Νύσσης εἶναι περισσότερον σαφής, γράφων: «Ἄφ' οὗ Χριστὸς ἐνηνθρώπησε καὶ τὴν πολεμοποιὸν ἀμαρτίαν ἐξηφάνισε καὶ τῷ Πατρὶ ἡμᾶς κατήλλαξεν, ἐν εἰρήνῃ τῶν ἁγίων ἡ μετὰστασις γίνεται· τοῦτο προφητικῶς καὶ ὁ Δαβὶδ ἐνδεικνύμενος ἔλεγεν· ἐν εἰρήνῃ κοιμηθήσομαι· μὴ τὸ παρόν, ἀλλὰ μέλλον κατὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν ἀνιπτόμενος· καὶ ὡς μονοτρόπως τῆς τοιαύτης ἐλπίδος, τῆς εἰρηναίας φημί ἐν Χριστῷ κοιμήσεως ἐν τοῖς ἁγίοις εἰσοικισθείσης διὰ τοῦ Πνεύματος, φησὶν, ὅτι, σὺ Κύριε κατὰ μόνας ἐπ' ἐλπίδι κατώκισάς με». Καὶ συμπληρώνει ὁ Θεοδώρητος: «Ἐπ' ἐλπίδι, φησί, τῆς ἀναστάσεως τὸν θάνατον δέξομαι· ὕπνον γὰρ τὸν θάνατον προσηγόρευσε».

Ἐν προοιμίῳ τοῦ στ' ψαλμοῦ, ἔχοντος τὸν ἐξῆς τίτλον: «Εἰς τὸ τέλος ἐν ὕμνοις ὑπὲρ τῆς ὀγδόης», ὁ Ζυγαβηνὸς γράφει: «Τί μὲν δηλοῖ τὸ εἰς τὸ τέλος, εἵπομεν εἰς τὸν δ' ψαλμὸν· ὁ δὲ Προφήτης ὕμνων καὶ μεγαλύνων τὸν Θεὸν παρακαλεῖ διὰ τὴν ὀγδόην: ἤγουν διὰ τὸν μέλλοντα αἰῶνα· ὁ γὰρ παρῶν αἰὼν εἶναι ἑβδομος· ἐπειδὴ καὶ μετρεῖται μὲ τὴν ἑβδομάδα καὶ ἀνακυκλεῖται καὶ τελειώνει μὲ αὐτὴν· ὁ δὲ μέλλων εἶναι ὀγδοος· διὰ τί ἔρχεται μετὰ τὸν ἑβδομον τοῦτον· δὲν ἀναφέρει δὲ ὁ Δαβὶδ τὸν ψαλμὸν τοῦτον εἰς τὸν Θεὸν ἀπὸ μέρους μόνον τοῦ ἰδικοῦ του προσώπου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ μέρους πάντων ἡμῶν προσφέρει τὴν δέησιν εἰς τὸν Κύριον, ὅπου μέλλει νὰ κρίνῃ τὸν Κόσμον ἐν τῇ ὀγδόῃ....».

Ἐρμηνεύων ὁ Νύσσης Γρηγόριος τοῦτο γράφει: «Τοῦ ἑβδοματικοῦ παυσαμένου χρόνου, ἐνστήσεται ἡμέρα ὀγδοή μετὰ τὴν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 572 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 19-20 τεύχους.

ἑβδόμην, ὀγδόη μὲν λεγομένη, ὅτι μετὰ τὴν ἑβδόμην γίνεται, οὐκέτι δὲ τὴν τοῦ ἀριθμοῦ διαδοχὴν ἐφ' ἑαυτῆς δεχομένη· μία γὰρ εἰς τὸ διηνεκές παραμένει· οὐδέποτε νυκτερινῶ δαιρουμένη ζόφω. ἄλλος γὰρ αὐτὴν ποιεῖ ἥλιος, ὁ τὸ ἀληθινὸν φῶς ἐπελάμψων· ὅς ἐπειδὴν ἄπαξ ἐπιφάυση ἡμῖν, οὐκέτι ἐν δυσμαῖς κρύπτεται, ἀλλὰ πάντα τῇ φωτιστικῇ αὐτοῦ δυνάμει περιπτυσσόμενος, διηνεκές τε καὶ ἀδιάδοχον τοῖς ἀξίοις τὸ φῶς ἐμποιεῖ, καὶ αὐτοὺς τοὺς μετέχοντας τοῦ φωτὸς ἐκείνου ἄλλους ἡλίους ἀπεργαζόμενος· τότε γὰρ οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος».

Σύμφωνοι καὶ συμπληροῦντες ἔρχονται οἱ ἅγιοι Ἀθανάσιος, Κύριλλος, Βασίλειος καὶ Γρηγόριος, λέγοντες ὅτι ὀγδόη εἶναι ἢ τοῦ Κυρίου ἀναστάσιμος ἡμέρα καὶ ὁ μέλων αἰῶν· συμβουλεύει δὲ ἢ ἐπιγραφὴ νὰ μὴ ἀποβλέπωμεν εἰς τὸν παρόντα ἑβδοματικὸν αἰῶνα, ἀλλὰ εἰς τὸν μέλλοντα ὄγδοον. Τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Εὐσέβιος: «Ὀγδόη ἢ ἀναστάσιμος τοῦ Σωτῆρος ἡμέρα, Κυριακὴ σωτήριος, ἐν ἣ πάντων ἀμαρτημάτων καθάρσιον εἶναι πιστεύομεν».

Εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ ἰα' ψαλμοῦ, οὗ ὁ τίτλος: «Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῆς ὀγδόης», ὁ Ζυγαβηνὸς δίδει πληρεστέραν ἐρμηνεῖαν τοῦ θέματος, ἐξηγῶν καὶ ἐρμηνεύων τὴν ὑψίστην σπουδαιότητα καὶ σημασίαν τῆς ὀγδόης ἡμέρας, τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου: «Τὴν ἐπιγραφὴν ὅπου ἔχει ὁ στ' ψαλμὸς ὑπὲρ τῆς ὀγδόης, τὴν αὐτὴν ἔχει καὶ οὗτος.... προφητεῦει καὶ οὗτος διὰ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, καὶ διὰ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἀδικουμένων χριστιανῶν· διότι ὁ Κύριος, τὸ τέλος τῆς ἐν Κόσμῳ ζωῆς διὰ θανάτου δεξάμενος, ἀνέστη κατὰ τὴν ὀγδόην ἡμέραν: ἦτοι τὴν Κυριακὴν, ἢ ὅποια καθ' ὃ μὲν εἶναι ἀρχὴ τῶν ἡμερῶν, πρώτη λέγεται· καθ' ὃ δὲ πάλιν μετὰ τὴν ἑβδόμην: ἦτοι μετὰ τὸ Σάββατον ἔρχεται, λέγεται ὀγδόη· δὲν ἐπιγράφεται δὲ ὁ ψαλμὸς οὗτος περὶ τῆς ὀγδόης, ἀλλὰ ὑπὲρ τῆς ὀγδόης, ὡς καὶ ὁ στ' διὰ τί δὲν διδάσκει τί εἶναι ἡ ὀγδόη· ἀλλὰ παρακαλεῖ τὸν Θεὸν νὰ ἔλθῃ ἡ ὀγδόη ἡμέρα ἐκείνη, διὰ νὰ γίνῃ ἐκδίκησις τῶν ὑπὸ τοῦ Διαβόλου τυραννουμένων ἀνθρώπων, καὶ δεδουλωμένων εἰς τὴν εἰδωλολατρίαν».

Εἰς τὸν 5ον στίχον τοῦ ψαλμοῦ αὐτοῦ διαβάζομεν: «Ἐνεκεν τῆς ταλαιπωρίας τῶν πτωχῶν καὶ τοῦ στεναγμοῦ τῶν πενήτων, νῦν ἀναστήσομαι, λέγει Κύριος». Ἐρμηνεύει ὁ Εὐστάθιος ὁ Ζυγαβηνός: «Τὸ νῦν ἐδῶ πρέπει νὰ νοήσωμεν ἀντὶ τοῦ τότε κατὰ τὸν πρέποντα καιρὸν· τὸ δὲ νόημα τοῦ λόγου εἶναι τοιοῦτον· τότε λέγει ὁ Χριστός, ὅτι θέλω ἀναστηθῆναι ἀπὸ τὸν τάφον διὰ τὴν ταλαιπωρίαν τῶν δεδουλωμένων εἰς τὴν πλάνην ἀπὸ τὴν ἀγνωσίαν τους». Συνεχίζων δὲ τὴν παράθεσιν τοῦ αὐτουσίου κειμένου τοῦ ἐν λόγῳ ψαλμοῦ μετὰ τό:

ΑΓΓΕΛΟΙ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ
ΠΡΟ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ
ΤΗΣ Θ. ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΕΝΑΝΘΡΩΠΗΣΕΩΣ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΥΜΝΟΓΡΑΦΙΑΝ*

Ἡ θικολογικαὶ καὶ ψυχολογικαὶ ὑποδεί-
ξεις.

«Οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ» (Ἰωάν. δ' 23) τοῦ Θεοῦ Βρέφους πρέπει κατὰ τὴν Ὑμνογραφίαν νὰ ἔχωσι καὶ προσόντα, ἐξ ὧν πρῶτον τὴν ἀγνείαν. «Ἀγνεία, λαμπρυνθῶμεν, ἵνα ὑπαντήσωμεν τῷ Κτίστῃ ἤκοντι εἰς γῆν, ἀνατεῖλαι ἐκ Παρθένου». Ἀνατεῖλαι

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 582 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 19-20 τεύχους.

«Θήσομαι ἐν σωτηρίᾳ· παρρησιάσομαι ἐν αὐτῷ», ἐρμηνεύει μὲ τὰ ἐξῆς: «Ἐπειδὴ ἀνωτέρω ἐνεθυμήθη ὁ Δαβὶδ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, ἀκολουθῶς ἐδῶ ἐνθυμεῖται καὶ τὴν ταφὴν Αὐτοῦ, ἀναστρέψας τὴν τάξιν καὶ γυρίσας ὀπίσω εἰς τὸν διὰ Σταυροῦ θάνατον τοῦ Χριστοῦ· ἀκόμη, λέγει, καὶ τοῦτό φησιν ὁ Κύριος: ἤγουν· ὅτι ἐγὼ θέλω τεθῶ: ἤγουν θέλω προσηλωθῶ εἰς τὸν Σταυρόν· τοῦτον γὰρ πρέπει νὰ νοήσωμεν πῶς λέγει ἐδῶ σωτήριον· ὁ γὰρ Κύριος κτυπήσας τὸν τύραννον Διάβολον μὲ τὸ δόρυ καὶ ξύλον τοῦ Σταυροῦ, ἔσωσεν ἡμᾶς, καὶ ἐχάρισε σῶαν τὴν ἀπὸ τῆς πλάνης ἡμῶν ἐλευθερίαν· καὶ ἀσθενεῖς ὄντας πρότερον, ἐδυνάμωσεν ἡμᾶς κατὰ τῶν Δαιμόνων· παρρησιάσομαι δὲ ἐν αὐτῷ εἶπεν: ἤγουν ἐν τῷ Σταυρῷ θέλω δημοσιεύσω εἰς ὅλον τὸν Κόσμον τὴν ἐν ἐμοὶ κρυπτομένην θεϊκὴν δύναμιν· ἐπὶ Σταυροῦ γὰρ κρεμαμένον τοῦ Κυρίου, διερράγη τὸ καταπέτασμα τοῦ Ναοῦ· ὁ ἥλιος ἐσκοτίσθη· ἡ γῆ ἐσεισθη· αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν· καὶ τὰ λοιπὰ θαυμάσια ἐγιναν....».

Ὁ ἀκόλουθος, ὄγδος στίχος, μᾶς θυμίζει τοὺς χαλεποὺς καιροὺς πού διερχόμεθα. «Ὅπου, «κύκλω οἱ ἀσεβεῖς περιπατοῦσι» καὶ ὡς λύκοι προβατόσχημοι μᾶς κυκλώνων ἀμέτρητοι πειρασμοὶ καὶ μᾶς καταδυναστεύουν, ἔτοιμοι εἰς κάθε περίστασιν ἀδυναμίας μας νὰ μᾶς κατασπαράξουν. Ἀλλὰ ἄς παρουσιάσωμεν ὀλόκληρον τὸ κείμενον, δίδοντες ὕστερα τὸν λόγον εἰς τὴν σοφίαν τῶν Πατέρων νὰ μᾶς τὸ ἐρμηνεύσῃ: «Κύκλω οἱ ἀσεβεῖς περιπατοῦσι. Κατὰ τὸ ὕψος σου, ἐπολυώρησας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων».

(Συνεχίζεται)

ΑΝ. Ν. ΝΟΜΙΚΟΣ

λέγεται κατ' ἐπίδρασιν (Ἐβρ. ζ' 14) καὶ «ἐπεσεκέφατο ἡμᾶς (Κύριος) ἀνατολή ἐξ ὕψους» (Λουκᾶ α' 48)¹²⁵.

Ἐκτὸς τῆς ἀγνείας πρέπει νὰ ἔχωσι καὶ τὸ «καθαρὸν τῆς ψυχῆς». Ἡ Ὑμνογραφία, συνιστῶσα τοῦτο, ἔχει ὑπ' ὄψιν τὸ παράδειγμα γυναικὸς (Λουκᾶ ζ' 38), ἥτις κλαίουσα ἔβρεχε τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ μετὰ δάκρυά της καὶ ἤλειφε μετὰ τὸ μύρον. Ἡμεῖς, ἀντὶ μύρου (νὰ καθαρίσωμεν τὰς κηλίδας (τοῦ πνεύματος, τῆς ψυχῆς) μετὰ δάκρυα καὶ καθαροὶ νὰ πλησιάσωμεν τὸν καθαρὸν)¹²⁶. Συγκεκριμένως «ρύπον τις προστείψας, ἀπορρυφθήτω (: ὁ ἔχων μολυσμὸν τινα νὰ ἀπομακρύνῃ αὐτὸν) καὶ καθαρὸς ὡς ψαύση διὰ τῆς πίστεως τὸ κείμενον εἰς τὴν φάτνην βρέφος». Ἡ Ὑμνογραφία ἀπηχεῖ ἐνταῦθα τὰ Ἡσ. α' 16, γ' 4 ξε' 54, Ἰωβ ιδ' 4, Β' Κορ. γ' 1. Ἡ Ὑμνογραφία «ρύπου» ἐννοεῖ τὰ σαρκικὰ πάθη, τὰ τερπνὰ τοῦ κόσμου, (τὰ βέβηλα ἔπη). Ἀπ' αὐτὰ «σπουδάσωμεν ἀπαγορεύειν» (= ὀλοψύχως ν' ἀπέχωμεν), «πνευματικὰς δὲ φροντίδας» νὰ ἀφήνωμεν νὰ εἰσδύουν εἰς τὸ πνεῦμα ἡμῶν. Οὕτω θὰ παραστήσωμεν ἑαυτοὺς «ἀξίους ἐμφανίσεως τῷ τικτομένῳ»¹²⁷.

Ἐτερον ρύπον ποὺ ὀφείλομεν νὰ ἐκπλύνωμεν εἶναι τὰ βέβηλα «ἔπη», τὰ ἁμαρτήματα τῆς γλώσσης, νὰ ἐμποδίσωμεν ταῦτα νὰ ἐξέρχωνται ἐκ τῶν χειλέων ἡμῶν. Καὶ κατὰ παρήχησιν λέγεται «τῶ λύσαντι ἡμᾶς τῆς ἀλογίας (Ρωμ. α' 12-32) ἐν ἀλόγων φάτνη κειμένῳ (Λουκ. β' 7, 12, 16), εὐφήμες λόγους προσάξωμεν» (Φιλιπ. δ' 8)¹²⁸.

Πῶς θὰ γίνῃ ἡ ἐκπλυσίς. Διὰ τῆς ἐξαγορεύσεως.

«Ἐκπλυθέντες», λέγει ὁ ὕμνος, «διὰ τῆς ἐξαγορεύσεως, προσέλθωμεν τῷ σαρκὶ τικτομένῳ» (Ἡσαίου α' 16)¹²⁹. Καὶ ἡ διάνοια πρέπει νὰ καθαρῆ καὶ ἐκπλυθῆ. Ἀφοῦ προκαθαρθῶμεν (= προηγουμένως καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος (Β' Κορ. ζ' 1) θὰ καταστῶμεν ἀξίοι νὰ ἴδωμεν καὶ μεθεξέωμεν εἰς τὸ φρικτὸν μυστήριον τῆς θείας οἰκονομίας δηλ. νὰ ἴδωμεν τικτόμενον τὸν Δεσπότην)¹³⁰.

125. Αἴνων Τρ. 4ον 20 Δεκεμβρίου.

126. Τρ. 1ον η' φδ. καν. ἀποδ. 22 Δεκεμβρίου. Τρ. 2ον α' Καν. στ' φδ. 22 Δεκεμβρίου. Καὶ ὅμοιον Μ. Τ.

127. Τρ. 4ον η' φδ. καν. ἀποδ. 23 Δεκεμβρίου. Τρ. 1ον η' φδ. καν. Ἀγίων Παθῶν.

128. Τρ. 2ον η' φδ. καν. ἀποδ. 23 Δεκεμβρίου. Τρ. 2ον η' φδ. καν. ἀποδ. Ἀγίων Παθῶν.

129. Τρ. 3ον η' φδ. καν. ἀποδ. 22 Δεκεμβρίου.

130. Τρ. 3ον ε' φδ. καν. ἀποδ. 23 Δεκεμβρίου. Τρ. 1ον ε' φδ. καν. ἀποδ. Ἀγίων Παθῶν.

Η ΣΚΕΠΗ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ*

«Χαῖρε Θεοτόκε, ὁ ὄρθρος ὁ καθαρός».

*«Δεῦτε ἀνυμνήσωμεν λαοί, τὴν Παναγίαν Παρ-
θρον ἀγνήν, ἐξ ἧς ἀροήτως προήλθε σαρκωθεὶς
ὁ Λόγος τοῦ Πατρὸς, κράζοντες καὶ λέγοντες·
Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί. Μακαρία ἡ γαστήρ,
ἡ χωρήσασα Χριστόν...».*

Η τιμὴ πρὸς τὴ Θεοτόκο εἶναι πάντοτε
μιὰ μόνιμη, βαθειὰ καὶ εἰλικρινῆς ἐκ-
δήλωσι εὐσεβείας καὶ σεβασμοῦ τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ ὑμνο-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 585 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 19-20 τεύχους.

Οἱ ρύποι ἢ πάθη, ποὺ καθιστοῦν ἡμᾶς ἀναξίους νὰ προσεγγί-
σωμεν «τὸν τικτόμενον», καλοῦνται ὑπὸ τοῦ ὑμνογράφου («ἄτιμα»),
διότι κατὰ τὸν Παῦλον γίνονται παραίτια «ἀτιμάζεσθαι τὰ σώματα
ἡμῶν ἐν αὐτοῖς» (Ρωμ. α' 24). «Ἀπαντες ξενωθῶμεν τούτων»¹³¹
καὶ βραχυλογικῶς: «Οἱ καθαρὸι τῶ καθαρῶ» κατὰ τὸ λειτουργικὸν
«τὰ ἄγια τοῖς ἁγίοις»¹³². Πρέπει νὰ προσεγγίζου τὸν τικτόμενον.
Ὁ Χριστὸς ξενοτρόπως, κατὰ τρόπον θαυμαστόν, εἰς τὰ ἴδια
ἔρχεται (Ἰωαν. α' 11). «Ἐενώσωμεν ἑαυτοῦς (ἐννοεῖται τοῦ
κόσμου) καὶ τοῦτον εἰσδεξόμεθα ταῖς πραέων ψυχαῖς οἰκίζό-
μενον» (Ματθ. ε' 5. Α' Πέτρ. γ' 4).

Ὁ νοῦς.

Ἡ ὡς ἄνω καθαρότης δέον νὰ συμπεριλάβῃ τὸν ὅλον ψυχικὸν
κόσμον καὶ πρῶτον τὸν νοῦν, τὴν διάνοιαν κατὰ τὸ Ματθ. στ'
22-23 («νὰ καθαρίσωμεν τὸν νοῦν») ἐκδιώκοντες τὰς πονηρὰς σκέ-
ψεις¹³³. «Ἄλλωστε (νοὸς ὄμμασι) εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπαντήσωμεν
τὸν κτίστην». Ὁ νοῦς λοιπὸν πρέπει νὰ εἶναι καθαρός¹³⁴. Τὰ περὶ
καθαρότητος τοῦ νοός, ὅστις εἶναι «ὁ λύχνος τοῦ σώματος καὶ τοῦ
πνεύματος» λεγόμενα τῆς Ὑμνογραφίας ἐνταῦθα στηρίζονται εἰς
Μάρ. η' 23-25, Ἰωάν. ιβ' 38-40. Ρωμ. ια' 8. Ματθ. ζ' 1-5.

(Συνεχίζεται)

ΝΙΚ. ΠΑΠΑΜΙΧΑΛΑΚΙΣ

131. Καὶ νῦν ἀποστ. αἰῶν 23 Δεκεμβρίου.

132. Τρ. 1ον β' καν. στ. φδ. 24 Δεκεμβρίου. Οἴκοι Θεοτόκου Ξ.

133. Ἰδιόμελον 1ον στ. ὥρας παραμονῆς 24 Δεκεμβρίου.

134. Αἰῶν τρ. 4ον 20 Δεκεμβρίου. Κεκορυ. 1ον ἐστ. 22 Δεκεμ-
βρίου. Ἰδιόμελον 1ον στ' ὥρας 24 Δεκεμβρίου.

λογία τῆς Ἐκκλησίας, ἡ θεία λατρεία καὶ ἡ ἱερὴ ἱστορία ἐξαίρουν καθημερινὰ τὸ σωτήριο ἔργο καὶ τὴν πάναγνη μορφή τῆς Μητέρας τοῦ Χριστοῦ.

Ἀπὸ τὴν γέννησί της μέχρι τὴν κοίμησί της καλύπτει ὀλόκληρο τὸν πνευματικὸν χώρον τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς λειτουργικῆς ζωῆς. Συνδέεται ἄρρηκτα καὶ ἔχει ὑψηλὴν θέσιν μέσα στὸ δόγμα, στὴν πράξι, ἀλλὰ καὶ στὴν οἰκοδομή, στὴν ἀγάπη τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ζωντανὴ παράδοσι τῆς Ὀρθοδοξίας ἀποκαλύπτει τὸν ἀπέραντον θησαυρὸν καὶ τὸ μεγαλεῖο τῆς Θεοτόκου, ποῦ μετὰ τὸν Τριαδικὸν Θεόν, ὑψώνεται στὸ κεντρικώτερον σημεῖο τῆς συνειδήσεώς μας.

«Ἴδὸν γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί».

*

Στὸ μυστήριο τῆς οἰκονομίας τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου ἡ Παρθένος Μαρία κατέχει τὴν πρωταρχικὴν θέσιν. Ἰδιαίτερα οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας δὲ χάνουν τὴν εὐκαιρίαν νὰ φωτίσουν τὴν θείαν μορφήν της καὶ νὰ τονίσουν τὸν πλοῦτον τῆς διδασκαλίας της, ποῦ πηγάζει ἀπὸ τὴν ζωὴν της καὶ τὸ παγκόσμιον μήνυμα τῆς ἀγάπης της.

*

Μέσα ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μας ξεπηδᾷ, κάθε στιγμὴ, καὶ ἰδιαίτερα τοῦτες τὶς μέρες, ἡ μόνιμη καὶ βαθειὰ εὐσέβειά μας πρὸς Ἐκείνη, ποῦ ὀρίστηκε ἀπὸ τὸ Θεόν «σκεῦος» γιὰ νὰ ἀποκαλύψῃ τοὺς οὐρανοὺς στὸν ἄνθρωπον.

Γονατίζουμε στὸ μεγαλεῖο τῆς ταπεινώσεως καὶ τῆς ἀγνότητός της. Ἀφίνουμε νὰ συγκλονίζεται ἡ ὑπαρξίς μας μπροστὰ στὸν ἀπέραντον πόνον της, ὅταν ἀντίκρουσε τὸν Μονογενῆ της Θεάνθρωπον στὸ Σταυρόν, καὶ ψάλλομε:

«Μακαρίζομέν σε πᾶσαι αἱ γενεαί, Θεοτόκε Παρθένε· ἐν σοὶ γὰρ ὁ ἀχώρητος Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, χωρηθῆναι εὐδόκησε. Μακάριοι ἔσμεν καὶ ἡμεῖς, προστασίαν σὲ ἔχοντες· ἡμέρας γὰρ καὶ νυκτός, πρεσβεύεις ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ τὰ σκή-

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

273. Εἰς τὴν εὐχὴ «Μέγας εἶ, Κύριε...» τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ τοῦ μεγάλου ἀγιασμοῦ ὑπάρχει ἡ φράσις: «Σὺ ἐκ τεσσάρων στοιχείων τὴν κτίσιν συναρμόσας». Τί σημαίνει τοῦτο; (Ἐρώτησις Πανος. Ε. Καλλιγέρου).

Ἡ εὐχὴ αὐτὴ ἀποδίδεται ἀπὸ τὰ χειρόγραφα στὸν Μέγα Βασίλειο. Δὲν ἔχομε ἄλλα στοιχεῖα, πού θὰ μποροῦσαν νὰ μᾶς ἀπο-

---

πρα τῆς βασιλείας, ταῖς σαῖς ἰκεσίαις κρατούνται».

Ἡ ζωὴ τῆς Μεγαλόχαρης, ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ τῆς Εἴσοδο σὺν καὶ μέχρι τὴν Κοίμησί της, διαποτίζει τὴν ψυχὴ τῶν ὀρθοδόξων. Τοὺς δημιουργεῖ ἀνέκφραστα αἰσθήματα τρυφερότητος καὶ μητρικῆς ἀγάπης τόσο δυνατά, ὥστε ἡ μορφή της νὰ εἶναι καθημερινὴ παρουσία παρηγοριᾶς, πνευματικῆς ἀναφορᾶς καὶ πλήθους ἐσωτερικῶν αἰτημάτων.

Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ λόγος πού ὁ πιστὸς λαὸς κοσμεῖ τὴ Θεοτόκο μ' ἓνα πλῆθος ἀπὸ γλυκὰ καὶ συμβολικὰ ὀνόματα. Ὄνόματα θρησκευτικοῦ πάθους καὶ βαθειᾶς εὐλαβείας. Ὄνόματα πού ὑπογραμμίζουν, ἀκριβῶς, τὴν ἀνθρώπινη λαχτάρα καὶ τὴν ἀνάγκη νὰ νοιώθῃ κοντὰ του τὴ Θεοτόκο σὲ ὅλες τὶς στιγμὲς τοῦ βίου του. Ἔτσι, Βασίλισσα καὶ Πλατυτέρα τὴν ψάλλει ὁ λαὸς σὲ κάθε ἀναφορά του πρὸς Αὐτήν. Ὁδηγήτρια, Ἐλεοῦσα, Γλυκοφιλοῦσα, Κεχαριτωμένη, Παντάνασσα καὶ Πανάχραντη τὴν ἰκετεύει. Καὶ Γοργοπέγκιστο, Θεοσκέπαστη, Φανερωμένη, Μυρτιδιώτισσα τὴ ζητᾶει νὰ συντρέξῃ στὶς δύσκολες προσωπικὲς ὥρες του ὁ χριστιανός.

«Παράκλησιν ἐν ταῖς θλίψεσιν οἶδα καὶ τῶν νόσων ἰατρὸν σὲ γινώσκω καὶ παντελεῖ συντριμμὸν τοῦ θανάτου καὶ ποταμὸν τῆς ζωῆς ἀνεξάντλητον καὶ πάντων τῶν ἐν συμφοραῖς ταχεινῆν καὶ ὀξείων ἀντίληπιν».

(Συνεχίζεται)

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΕΡΟΥΣΗΣ

δείξουν, ὅτι ἡ εὐχὴ εἶναι πράγματι γνήσιο ἔργο τοῦ μεγάλου αὐτοῦ Πατρὸς. Πρόκειται πάντως γιὰ ὠραισιώτατη καὶ θεολογικωτάτη εὐχὴ, ποὺ ἔχει πολλὰ κοινὰ πρὸς τὶς ἄλλες εὐχὲς ποὺ ἀποδίδονται στὸν Μέγα Βασίλειο. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, τὴν ἀπάντησι στὸ ἀνωτέρω ἐρώτημα θὰ ἀναζητήσωμε στὰ ἔργα τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ· θὰ ζητήσωμε, δηλαδή, μὲ ἄλλους λόγους, ἀπὸ τὸν ἴδιο νὰ μᾶς ἐρμηνεύσῃ ὅ,τι συνοπτικὰ διατυπώνει στὶς ἑπτὰ αὐτὲς λέξεις.

Κατὰ θεωρία, τὴν ὁποία διετύπωνεν ὁ ἀρχαῖος πυθαγόρειος φιλόσοφος Ἐμπεδοκλῆς ὁ Ἀκραγαντῖνος (Ε' αἰῶν π.Χ.), ὁ κόσμος ἀποτελεῖτο ἀπὸ σύνθεσι τεσσάρων στοιχείων, ἀπὸ πῦρ, ὕδωρ, γῆ καὶ ἀέρα. Εἶναι ἀξιοσημείωτο, ὅτι ὁ Μέγας Βασίλειος παρεδέχετο τὴν θεωρία αὐτή. Ἡ πιὸ χαρακτηριστικὴ περικοπή τῶν ἔργων του, ποὺ ἀναφέρεται στὸ θέμα αὐτό, εἶναι ἡ Α' Ὀμιλία του εἰς τὴν Ἐξαήμερον (η'), ὅπου σχολιάζοντας τὴν πρώτην φράσι τῆς Γενέσεως· «Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν», ἐκθέτει ἀναλυτικώτερα τὴν κατὰ τὴν ἄποψι αὐτῆ συναρμογὴ τοῦ κόσμου «ἐκ τεσσάρων στοιχείων». Παραθέτομε ὀλίγηρο τὸ σχετικὸ κείμενο, ποὺ εἶναι σὰν ὑπόμνημα στὴν ἀνωτέρω φράσι τῆς εὐχῆς τοῦ βαπτίσματος. Θὰ μπορούσε νὰ χαρακτηρισθῇ σὰν μία ἔνδειξις γιὰ τὴν γνησιότητα τῆς εὐχῆς, ἂν ἡ θεωρία αὐτῆ δὲν ἀποτελοῦσε κοινὸ τόπο γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη. Ἔτσι θὰ ἔγραφε καὶ ἄλλος τυχὸν συντάκτης τῆς εὐχῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος.

«Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Ἐκ δύο τῶν ἄκρων τοῦ παντὸς τὴν ὑπαρξίν παρηνίξατο, τῷ μὲν οὐρανῷ τὰ πρεσβεῖα τῆς γενέσεως ἀποδούς, τὴν δὲ γῆν δευτερεύειν φάμενος τῇ ὑπάρξει. Πάντως δὲ καὶ εἴ τι τούτων μέσον, συναπεγενήθη τοῖς πέρασιν. Ὡστε κἂν μηδὲν εἶπη περὶ τῶν στοιχείων, πυρὸς καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος, ἀλλὰ σὺ τῇ παράσαυτοῦ συνέσει νόει, πρῶτον μὲν ὅτι πάντα ἐν πᾶσι μέμικται καὶ ἐν γῇ εὐρήσεις καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα καὶ πῦρ, εἶγε ἐκ λίθων μὲν πῦρ ἐξάλλεται, ἐκ σιδήρου δέ, ὅς καὶ αὐτὸς ἀπὸ γῆς ἔχει τὴν γένεσιν, πῦρ ἄφθονον ἐν ταῖς παρατρέψασιν πέφουκε ἀπολάμπειν. Ὁ καὶ θαυμάσαι ἄξιον, πῶς ἐν μὲν τοῖς σώμασιν ὑπάρχον τὸ πῦρ, ἀβλαβῶς ἐμφωλεύει· προκληθὲν δὲ ἐπὶ τὸ ἔξω, δαπανητικὸν ἐστὶ τῶν φυλασσόντων τέως. Τὴν δὲ τοῦ ὕδατος φύσιν ἐνυπάρχουσαν τῇ γῇ οἱ φρεωρύχοι δεικνύουσι· καὶ τὴν τοῦ ἀέρος οἱ ἀπὸ νενοτισμένης αὐτῆς ἀτμοὶ ὑπὸ ἡλίου θαλφθείσης ἀναπεμπόμενοι». (Ὀμιλία εἰς τὴν Ἐξαήμερον Α', η').

274. Διατί κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς ἀγίας Ἀννης ἀναγινώσκειται ἡ περικοπὴ Λουκ.

8, 16-22; (Ἑρώτησις Αἰδεσιμ. Ν. Στασινοπούλου).

Ἡ εὐαγγελικὴ περικοπὴ Λουκ. 8, 16-21· «Ἐἶπεν ὁ Κύριος· Οὐδεὶς λύχνον ἄψας...» (Σάββατον Σ' ἑβδομάδος τοῦ Λουκᾶ), ἀναγινώσκειται κατὰ τὴν σύλληψιν (9 Δεκεμβρίου) καὶ τὴν κοίμησιν τῆς ἁγίας Ἀννης (25 Ἰουλίου), καθὼς καὶ κατὰ τὴν σύναξιν τῶν ἁγίων Θεοπατόρων Ἰωακείμ καὶ Ἀννης (9 Σεπτεμβρίου), δηλαδὴ καθ' ὅλας τὰς ἑορτάς, ποῦ συνδέονται καθ' οἰονδήποτε τρόπο πρὸς τὴν μνήμην τῆς μητρὸς τῆς Θεοτόκου.

Τὸ μόνο στοιχεῖο τῆς περικοπῆς αὐτῆς, ποῦ μπορεῖ νὰ ἔχη κάποια σχέσιν μὲ τὴν ἁγία καὶ ποῦ ἦταν προφανῶς ἡ αἰτία νὰ προκριθῆ ἡ περικοπὴ αὐτή, εἶναι ἡ ἀναφορὰ εἰς τὴν «μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφούς» τοῦ Χριστοῦ (στίχ. 20-21). Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι ἡ σχέσις τῆς περικοπῆς καὶ τῆς μνήμης τῆς ἁγίας εἶναι πολὺ ἐξωτερικὴ καὶ σχεδὸν ἀνύπαρκτος. Πρέπει ὅμως νὰ ὁμολογηθῆ, ὅτι ἐκεῖνοι, ποῦ κατήρτισαν τὴν ἐπιλογὴν τοῦ συστήματος τῶν περικοπῶν, ἀντιμετώπισαν εἰς τὴν προκειμένη περίπτωσιν μίαν οὐσιαστικὴν δυσχέρεια, ποῦ προσπάθησαν νὰ τὴν ὑπερπηθῶσιν κατὰ τὸν καλύτερον δυνατὸν τρόπο. Γιὰ τὴν ἁγία Ἄννα δὲν ὁμιλεῖ τὸ Εὐαγγέλιον. Ἡ μνεία τῶν κατὰ σάρκα συγγενῶν τοῦ Κυρίου ἔδιδε κάποιο, ἀσθενὲς ἔστω, σημεῖον ἐπαφῆς πρὸς τὸ θέμα τῆς ἑορτῆς.

Ἄ λ λ η λ ο γ ρ α φ ί α .

Αἰδεσιμ. Α. Διὰ τὸ ἀνάμμα τῶν κηρίων ὑπὸ τῶν πιστῶν κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἱ. Εὐαγγελίου, καθὼς καὶ εἰς διάφορα ἄλλα σημεῖα τῶν ἱ. ἀκολουθιῶν ἐγράψαμε ἐκτενῶς εἰς ἀπάντησιν εἰς τὴν ὑπ' ἀριθμ. 62 ἐρώτησιν. Τὸ ἔθος εἶναι ἀρχαῖον.

Αἰδεσιμ. Ἀ. Παπαδόπουλον. Διὰ τὴν μνημόνευσιν τῶν ὀνομάτων τῶν μὴ ἑορταζομένων ἁγίων κατὰ τὰς ἀπολύσεις ἐγράψαμε εἰς τὴν ἀπάντησιν εἰς τὰς ὑπ' ἀριθμ. 173 καὶ 174 ἐρωτήσεις. Κανονικῶς, κατὰ τὸ Τυπικόν, μνημονεύεται μόνον ὁ ἅγιος ὁ ἔχων δοξαστικόν. Εἰς τὴν πράξιν ὅμως ἡ μνημόνευσις ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τοὺς ἁγίους, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἀκολουθίαν εἰς τὸ Μηναῖον, τῶν ὁποίων τὸ ἀπολυτικίον ψάλλεται κατὰ τὸν ἐσπερινὸν καὶ τὸν ὄρθρον. Ἡ διάταξις τοῦ Τυπικοῦ ἀφορᾷ παλαιότερα πράξι, κατὰ τὴν ὁποία δὲν ἐψάλλοντο τὰ ἀπολυτικία τῶν μὴ ἑορταζομένων ἁγίων, ἀλλὰ τὸ «Ἀλληλουῖα» ἢ τὸ ἀπολυτικίον τοῦ ἁγίου τῆς ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος (Δευτέρα τῶν Ἀρχαγγέλων κ.λπ.). Ἡ μνημόνευσις πάντως πρέπει νὰ μὴ ἐπεκτείνεται εἰς ὅλους τοὺς ἁγίους, οἱ ὅποιοι μνημονεύονται εἰς τὸ Μηνολόγιον, ἀλλὰ μόνον εἰς ὅσους ἔχουν ἀκολουθίαν.

Φ.

Στὸ περιθώριο τῆς Ἁγίας Γραφῆς

ΕΝΑ ΔΕΝΔΡΟ ΑΠΟ ΠΙΑΝΩ ΜΑΣ

Ἐναφέρεται στὸ «Γεροντικόν», ὅτι ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης ἔλεγε: «Μοιάζω μὲ ἄνθρωπο ποὺ κάθεται κάτω ἀπὸ δένδρο μεγάλο καὶ βλέπει νὰ ἔρχονται κατὰ τὸ μέρος του θηρία πολλὰ καὶ ἔρπετά. Καὶ ὅταν δὲν μπορέσῃ νὰ τὰ ἀντιμετωπίσῃ, σκαρφαλώνει βιαστικά στὸ δένδρο καὶ γλιτώνει. Ἔτσι κι' ἐγώ. Κάθομαι στὸ κελλί μου καὶ βλέπω τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς νὰ ἔρχονται κατεπάνω μου. Καὶ σὰν δὲν μπορέσω νὰ τὰ βάλω μόνος μου μαζί τους, καταφεύγω στὸν Θεὸ μὲ τὴν προσευχὴ καὶ γλιτώνω ἀπὸ τὸν ἐχθρό».

Ὁ Κύριος πράγματι εἶναι «καταφυγὴ ἡμῶν καὶ δύναμις», ὅπως βεβαιώνει ἀπὸ τῆ δικῆ του πείρα ὁ ψαλμωδός. Ἄλλὰ καὶ τίνος πιστοῦ δὲν τὸ μαρτυρεῖ αὐτὸ ἢ πείρα; Ἄν ἀγωνίζεσαι νὰ κρατηθῆς στὸ θεῖο θέλημα, προκαλεῖς τὸν νοητὸ ἐχθρό σου, τὸν διάβολο. Δὲν ἀνέχεται τὴν ψυχὴ ποὺ θέλει νὰ εἶναι πιστὴ στὸν Θεό. Καὶ κάνει τὸ πᾶν γιὰ νὰ τὴν καταβάλλῃ. Νὰ τὴ ρίζη στὴν ἀπώλεια.

Ὅλους τοὺς δελεαστικoὺς λογισμοὺς τῆς ἁμαρτίας αὐτὸς τοὺς ὑποκινεῖ καὶ τοὺς ἐμπνέει μέσα μας. Αὐτὸς ἀναδαυλίζει τὰ πάθη τῆς σαρκός. Αὐτὸς μᾶς ὑποβάλλει μὲ τὸν ἕναν ἢ τὸν ἄλλο τρόπο τὴν πτώση στὸ κακό.

Ὁ εὐσεβὴς ἄνθρωπος βλέπει αὐτὲς τὶς ὑποβολές στὸ ἀληθινὸ τους πρόσωπο. Τὶς βλέπει, ὅπως ὁ ἀρχαῖος ἐκεῖνος ἀσκητής, σὰν ἄγρια θηρία καὶ σιχαμερὰ ἔρπετά, ποὺ κινδύνει ἐναντίον του, θέλοντας τὸν ὀλεθρό του.

Τί πρέπει λοιπὸν νὰ κάνουμε σ' αὐτὴν τὴν περίπτωσι; Πῶς θὰ ἐξασφαλίσουμε τὴ σωτηρίά μας;

Μὲ δυὸ τρόπους. Πρῶτα, μὲ τὸ γενναῖο φρόνημα. Καί, πλάϊ σ' αὐτό, μὲ τὴν καταφυγὴ μας στὴν προσευχὴ. Μὲ τὸ σκαρφάλωμα στὸ νοητὸ δένδρο τῆς, ποὺ μᾶς κάνει ἀπρόσιτους στὸ πονηρὸ πνεῦμα, μᾶς εἰσάγει στὴν οὐράνια ἀσφάλεια.

Μόνος σου εἶναι ἀδύνατο νὰ τὰ βγάλῃς πέρα μὲ τὸν διάβολο, μὲ τὴ σάρκα, μὲ τὸν κόσμον. Μοιάζεις ἔτσι μὲ τὸ σπίτι τῆς γνωστῆς παραβολῆς, τὸ χτισμένον στὴν ἄμμο. Ὅταν πνεύσουν οἱ ἄνεμοι καὶ κατεβοῦν οἱ βροχὲς τοῦ κακοῦ, θὰ γκρεμισθῆς, θὰ μεταβληθῆς σὲ θλιβερὰ ἐρείπια. Ἄν ὅμως εἶσαι θεμε-

λιωμένος στον βράχο της πίστεως, αν είσαι ένα με τον Κύριο, μένεις ακλόνητος, απρόσβλητος.

Οί "Άγιοι ποῦ ἄλλοῦ χρωστοῦσαν τὸν λαμπρό τους βίο, ποῦ κατήσχυνε τοὺς δαίμονες; Ποῦ ἄλλοῦ παρὰ στὸ ὅτι ἦταν ἄνθρωποι τῆς προσευχῆς. Ψυχές ἐνισχυμένες καὶ προφυλαγμένες ἀπὸ τῆς θείας χάρις. Ρητὰ τὸ μαρτυρεῖ ἡ Γραφή μετὰ τὸ ἴδιο τὸ στόμα τοῦ Ἰησοῦ. «Τοῦτο τὸ γένος», δηλαδὴ τὰ πονηρὰ πνεύματα, μετένευαν ἄλλο τρόπο δὲν κατατροπώνονται, παρὰ μετὰ τὴν προσευχή. «Εἰ μὴ ἐν προσευχῇ...».

Σ' αὐτὴν κατέφυγε ὁ μέγας Μωϋσῆς, ὅταν οἱ ἀντιξοότητες ἀπειλοῦσαν νὰ τὸν βγάλουν ἀπὸ τὸν δρόμο τοῦ Θεοῦ. Ὁ Δαβὶδ, ὅταν οἱ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν πειρασμοὶ τὸν ἔκαναν νὰ καταλαβαίνει πόσο εὐκόλοθὰ ἦταν νὰ γλιστρήσῃ στὴν ἁμαρτία. Ὁ Δανιήλ, ὅταν βρισκόταν στὸν λάκκο τῶν λεόντων. Οἱ Τρεῖς Παῖδες, ὅταν οἱ Βαβυλώνιοι τοὺς ἔρριξαν στὴν ἀναμμένη κάμινο. Οἱ Προφῆτες, ὅταν τὸ ἔργο τους καὶ τὸ κήρυγμά τους προσέκρουε στὴ θέληση τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς. Οἱ Ἀπόστολοι, ὅταν ἦταν κλεισμένοι στὰ δεσμοτήρια. Οἱ Ὅσιοι, ὅταν ὁ «παλαιὸς ἄνθρωπος» ἐπαναστατοῦσε μέσα τους.

Ἡ προσευχὴ μᾶς κάνει νὰ νοιώθουμε πόση ἀλήθεια περιέχουν τὰ λόγια τοῦ Προφητάνακτος πρὸς τὸν Θεό: «Ἐκολλήθη ἡ ψυχὴ μου ὀπίσω σου, ἐμοῦ δὲ ἀντελάβετο ἡ δεξιὰ σου». Εἶναι μιὰ προσκόλλησις, μιὰ ὀλοκάρδια καταφυγὴ στὸν Κύριο. Καὶ συνάμα ἡ αἴσθησις, ὅτι ὁ Κύριος δὲν μᾶς ἐγκαταλείπει. Αὐτὸς ἀναλαμβάνει τὴν προστασίαν μας, μᾶς κρατεῖ νὰ μὴ πέσουμε στὸν ψυχικὸ θάνατο, μᾶς ζωοποιεῖ καὶ μᾶς καθιστᾷ ἀτρώτους ἀπέναντι τοῦ δαίμονος. Τότε νοιώθουμε τίς ἐπιθέσεις τοῦ πονηροῦ πνεύματος «ὡς βέλη νηπίων». Δὲν ἔχουν κανένα ἀποτέλεσμα ἐπάνω μας. Ἀποβαίνουν μάταιες. Χαμένη προσπάθεια.

Ἄλλὰ πῶς πρέπει νὰ εἶναι ἡ προσευχὴ μας, ὥστε νὰ ἀποδίδῃ; Ὅχι ἀπλῶς λόγια. Ἄλλὰ λόγια, ποῦ νὰ ἀναβρῦζουν ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιάς. Λόγια γεμᾶτα πίστι καὶ ἐμπιστοσύνη στὸν οὐράνιο Πατέρα μας. Λόγια, ποῦ νὰ ἐκφράζουν μιὰ ἐσωτερικὴ πραγματικότητα: ὅτι ἡ καρδιά εἶναι δοσμένη ἀνεπιφύλαχτα στὸν Παντοκράτορα δημιουργὸ τῆς, στὸν Πανάγαθο καὶ Ἐλεήμονα Θεό.

Τότε ἐπαληθεύουμε στὴ δικὴ μας ζωὴ τὰ θριαμβευτικὰ λόγια τῆς Ἄννας, τῆς μητέρας τοῦ Σαμουὴλ: «Ἐν πέτρᾳ με τῆς πίστεως στερεώσας, ἐπλάτυνας τὸ στόμα μου ἐπ' ἐχθρούς μου», ποῦ τὰ ψάλλει συχνὰ ἡ Ἐκκλησία μας. Αὐτὰ εἶναι τὸ ὄραϊο ἐπι-

στέγασμα ὄλων τῶν προσευχῶν, μὲ τις ὁποῖες ἐπικαλούμεθα τῇ θεῖα βοήθεια κατὰ τις θλίψεις καὶ τις δοκιμασίες μας. Εἶναι ἡ ἔκφραση τῆς βεβαιότητος, ποῦ πηγάζει ἀπὸ τῆ μαρτυρία τῶν γεγονότων. Ἡ ἔκφραση τοῦ ὅτι ὁ Κύριος «ποιεῖ σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν», ὅπως διδάσκει ὁ θεῖος Παῦλος.

Κανεῖς δὲν χάνεται, ὅταν ἔχη ρίζει τὴν ἄγκυρα τῆς ἐλπίδος στὸ πέλαγος τοῦ θεοῦ ἐλέους. Κανεῖς δὲν πέφτει, ὅταν στηρίζεται στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Κανεῖς δὲν διαψεύδεται, ὅταν προσεύχεται μὲ ἐμπιστοσύνη. «Ἐλεος ἀνθρώπου ἐπὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἔλεος δὲ Κυρίου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα» (Σοφ. Σειρ. ιη' 13). Ἐμεῖς μπορεῖ νὰ βοηθήσουμε ὅποιον ἔχουμε δίπλα μας. Ἐκεῖνος στηρίζει ὅλους ἀνεξαιρέτα τοὺς ἀνθρώπους, ὅταν προστρέχουν στὸ ἔλεός του τὸ μέγα.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

== Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α ==

Κ. Γ. Μπόνη, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Συμπόσιον Πατέρων, ἡ καλουμένη Β' Ἐπιστολὴ Κλήμεντος Ρώμης πρὸς Κορινθίους.— **Ἐπίκαιρα**.— **Εὐαγ. Δ. Θεοδώρου**, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἡ κακοδοξία τῶν «Τριγλωσσιτῶν» ἢ «Πιλατιανῶν». — **Μητροπ. Δράμας Διονυσίου**, Ἄγγελος τῆς Πονηρίας. — **Ἀρχιμ. Χριστοδ. Παρασκευαΐδου**, Ὁ μοναχικὸς βίος εἰς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα. — **Ι. Κ.**, Ποιμαντικὴ αὐταπάτη. — **Πρεσβ. Κωνστ. Πλατανίτου**, «Ἐορτολόγιον». — **Πρεσβ. Ἄντ. Ἀλεβιζοπούλου**, Ἐνοριακὰ, Προσκλητήριον Διακονίας. — **Πρεσβ. Φιλ. Φάρου**, Ἡ ποιμαντικὴ ἐπίσκεψις. — **Ἀρχιμ. Ἰωάν. Ψάβρα**, Ἡ ἐν Κυρίῳ χαρὰ. — **Δημ. Καλλιγέρη**, Ὁ π. Διονύσιος Χαραλάμπους, ἡγούμενος Λειμῶνος. — **Χρυσάνθης Καραγιαννίδου**, Αἱ ἑλληνίδες μητέρες καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις. — **8ον Ἱερατικὸν Συνέδριον Ἰ. Μ. Ἀργολίδος**. — **Ἀριστ. Ζάγκια**, Διαγραμματικὴ τοῦ κηρύγματος. — **Ἄνδρ. Νομικοῦ**, Τὸ μήνυμα τῆς Ἀναστάσεως εἰς τοὺς Ψαλμούς. — **Ν. Παπαμιχαλάκι**, Ἄγγελοι καὶ ἄνθρωποι πρὸ τοῦ Μυστηρίου τῆς θ. ἐνανθρωπήσεως κατὰ τὴν Ὑμνογραφίαν. — **Δημ. Φερούση**, Ἡ Σκέπη τοῦ κόσμου. — **Φ.**, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες. — **Βασ. Μουστάκη**, Ἐνα δένδρον ἀπὸ πάνω μας.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασιῶ 1, Ἀθῆναι 140.